

יְסִידֵינוּ

בְּהַרְרֵינוּ

קִדְרֵנוּ

והקמת
התלמוד
התורה
על טהרת
הקודש
בשנת
תשי"ב
לפ"ק

תיאור
התייסדות
קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
ומוסדותיה
בני ברק
יצ"ו

וימי ההוד במחיצתו

של כ"ק מרן רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע

כאשר הופיע בהדרת קדשו בתוככי עיר בני ברק שנת תשי"ב לפ"ק

יו"ל לרגל מגבית השנתית לטובת מוסדותינו הק' – מוצש"ק פרשת ויקהל תשע"א לפ"ק

יו"ל על ידי

מרכז המוסדות דרבינו יואל מסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

© כל הזכויות שמורות

בפתח השער

הנה זה זמן כביר, שעלתה בליבנו שמהנכון לחקוק בעט ברזל ועופרת, למען יעמדו לעשערת, לדורי דורות, קורות התייסדות קהלתנו הקדושה, כהוקרה והערכה לתומכי מוסדותינו המעטירה, וכעת לרגל העגבית השנתית לטובת מוסדותינו הק', אפרנו דבר בעתו מה טוב להתחיל בס"ד בעלאכה, וזה יצא ראשונה, לתאר התייסדות קהלתנו המעטירה, ככלות ששים שנה להקמתה, ביסוד בית העדרש הראשונה חסידי סאטמאר כאן בעיר בני ברק בשנת תשי"א לפ"ק, שנוסדו על ידי ראשוני חסידי סאטמאר אשר קבעו מקום עושבם בבני ברק, ובית העדרש זו היתה אבן הפינה להקמת קהלה קדישא הדין, על כל בניניה ומוסדותיה מהמסד ועד הטפחות אשר ניתוספו במשך השנים, וגם לרבות בתי העדרשות של חסידי סאטמאר שהיו פזורות בעיר, בשכונת גוה אחיעזר, ובשיכון ה', ובשכונת זכרון מאיר וברח' רעב"ם אשר עתנוססים עד עצם היום הזה, לשם ולתהלה ולתפארה, בתי חינוך לבנים ולבנות למגדול ועד קטן, ישיבה קטנה וישיבה גדולה לבחורי חמד צורבא עדרבנן העוסקים ומתייגעים בתורת ה', כולל אברכים אשר בון שערי יחסיון אברכים מופלגים בתורה ויראה טהורה, והקמת קרית נאענה 'שיכון קרית וואל'.

וגם לרבות תוארנו את מסע הקודש של רביה"ק זי"ע בשנת תשי"ב עת הופיע בהדרת קדשו ושכן כבוד כעה ימים בתוככי העיר בני ברק, ובאותם ימים אחדים יסד וכונן התלמוד תורה, שבימים

ההם היה רחוק מהעצמות שיתכן להקים בישוב החדש תלמוד תורה כזו על טהרת הקודש ואשר בו יתחנכו התלמידים בשפת האידיש. ואי"ה עוד חזון לעודד להרוות צמאון אנשי שלומינו לתאר באורך צדיק מה פעל לטובת התפתחות המוסדות והקהילה, ולהעלות עלי גליון מעשי ידי העסקנים והרבה מחברי הקהילה שהוסיפו כ"א עוד נדבך אחד הערבה ואחד העפעיע לטובת פריחת המוסדות והקהילה, ורבינו הק' זי"ע היה רגיל להעלות על נס שאנ"ש בבני ברק פסייעים בהקפת והחזקת המוסדות הק' מכספם ועטונם, וכאשר רבינו היה שולח ברכת השנה לאנ"ש בבני ברק, היה דרכו להתחיל בלשה"ק "לכבוד ידידינו ואנ"ש היקרים הנגידים העופלגים בתוי"ש, חסידים ואנשי מעשה" (ראה בס' אגרות מהרי"ט עמוד קפ"ח ובהמשך).

והאמת ניתנה להאמר שקורות והשתלשלות אלו הימים כבר נכתבו בהרחבה על ידי הרה"ג ר' בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א עח"ס ציוני טהרה וזכור ימות עולם, אשר נתמנה על ידי רביה"ק זי"ע לשמש כמנהל המוסדות, וזכה בעשך רבות בשנים לנצח על עלאת בית ה', בניהול המוסדות הקדושים ובהקפת בניני המוסדות, ובפרט היו ידיו רב לו לעשות נייחא לרביה"ק זי"ע בהקפת קריה נאמנה 'שיכון קרית יואל', אשר העלה על הכתב בארוכה זכרונותיו ומעשי ידיו להתפאר בספרו זכור ימות עולם חלק ד'. אמנם עדיין יש מקום להרחיב היריעה.

וזאת לעודעי שכל תיאור סדר השתלשלות הענינים אשר אנחנו נותנים ברכה לפניכם היום, שמענו מאנשים זקנים ונכבדים, אשר זכו להסתופף בצל הקודש באותן ימים נעלים, וזכרון אלו הימים חקוקים לזכרון על לוח לבם, הלא המה הנקובים בשמותם, הרה"ג ר' בן ציון יאקאבאוויטש

שליט"א עתוך ספרו זכור ימות עולם חלק ד', הרב הגאון העפו' ר' חיים שלום קליין שליט"א מחשובי רבני קהלתנו הק', הרה"ח ר' יהושע ווייס שליט"א, הרה"ח ר' יצחק בנעט שליט"א, הרה"ח ר' שמואל מאיר געלבער שליט"א, ועוד. ובאם המצא ימצא איזה טעות, נא לתלות הטעות בהטעתיקים, אשר עמעת קוצר הזמן לא עלתה בידינו להעמיד את כל הדברים על דיוקם, וכבר אמר החכם עכל אדם ושגיאות פי יבין.

תבענה שפתנו תהלה, להאברך החשוב והנעלה עוה"ד אברהם גליק הי"ו אשר העלה את המאמרים על גבי הכתב בלשון צח וסדר יפה אף נעים, והנה כי כן יבורך האברך החשוב והנעלה עוה"ד אהרן מאיר ווייס הי"ו אשר השקיע מיטב תבונתו בעשי חוש"ב, לענן יצא כליל בהדרו, ישלם ה' שכרם, ותהי עשכורתם שלימה מאלקי העערכה.

בסיום דברינו, נקדם בברכה ערובה, את פני הבאים להשתתף ולקחת חבל בעגבית השנתית לטובת מוסדותינו המעטירה, ישאו ברכה מאת ה', יה"ר שיתקיים בהם מאמר הכתוב "עין חיים לעחזיקים בה ותועכיה מאושר", ויתברכו בכל הברכות האמורות בתורה, עדי נזכה לביאת עשיח צדקינו, ועלכינו בראשינו, בב"א.

האותמים בברכה

וועד המגבית

דבר המוסדות

הן עומדים אנו כעת לפני המגבית לטובת מוסדותינו הק' אשר מתקיימת מדי שנה בשנה, בו מתאספים תחת קורת גג אחת, אנשי שלומינו היקרים והחשובים כאיש אחד בלב אחת, במטרה אחת ויחידה, להטות שכם אחד לבוא לעזרת מוסדותינו המעטירה, המתנוסס לשם ולתפארה, בתוככי קריה נאמנה, ועל כן אמרנו דבר בעתו מה טוב, להביא לידיעת תמכין דאורייתא, הני מילי דמעליותא, יקר תפארת מוסדותינו הק' לעילא מכל תושבחתא, אשר בין כנפיה נתגדלו אלפי תלמידים ותלמידות על דרך התורה והיראה, בדרכי התורה הסלולה, וגדלו והצליחו וגם עשו פרי בעז"ה.

מוסדותינו הקדושים נוסדו על ידי כבוד קדושת אבינו רועינו עטרת ראשינו רבן של כל בני הגולה בעל דברי יואל זי"ע, אשר בחמלת ה' עלינו זכה להינצל מגיא ההרוגה, להחיות עם רב שארית הפליטה, השרידים אשר ה' קורא, לעמוד כצור החלמיש לגדור גדר ולעמוד בפרץ לבל יסחפו במים הזידונים, ברוחות הזרות אשר היו באותן ימים מטורפים, ובפרט נגע הציונות אשר פשתה בכרם בית ישראל באופן איום, וביותר השגיח על עדת צאן מרעיתו קהל עדתו שלא ירעו בשדות אחרים.

בשנת תשי"ב לפ"ק כאשר ארי עלה מבבל, ורבינו הק' זי"ע הופיע בהדרתו לחון את פני ארצינו הקדושה, הגיע גם כן לבקר מספר ימים את אנ"ש חסידי סאטמאר אשר כבר התגוררו בעירנו, ובראותו מקרוב המצב השפל השורה בבני ברק, שבכל עיר התורה לא נמצא אפילו מוסד אחד שבו יתחנכו בני הנעורים בדרך המקובל לנו בערי איירופע קודם שעלה עליה הכורת, וביותר כאב לו שבכל מוסדות התורה למדו רק בשפת עברית הטמאה שנוסדה בכדי לעקור כל זיק אמונה מליבות בני ישראל, לא מצא מרגוע לנפשו, ולא היה יכול שאת לראות כבלע את הקודש, ועוד באותן ימים

מעטים אשר שכן כבוד בתוכינו הרבה פעלים להקמת הת"ת, ואכן חפץ ה' בידו להצליח ליסד ולכונן ת"ת על מכונה, וזאת היה אבן היסוד להקמת המפעל הגדול לתורה וליראה אשר מתנוססים לתפארה מאז ועד היום, ואורו תזרח עד ביאת הגואל בב"א.

הגם שהת"ת נפתח עם מעט הכמות בשמונה ילדים בלבד, אכן ברבות השנים היתה לראש פינה, ובמשך השנים נתחנכו בתוכה אלפי תלמידים, אשר חזותם מוכחת עליהם שמקור מחצבתם ויניקתם הוא ממוסד קדוש זו.

וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה, בהקמת בית חינוך לבנות על טהרת הקודש ובשפת האידיש, רבינו הצטער עד דכדוכה של נפש, כי בנות אנ"ש אין יכולות להתחנך בבית חינוך על טהרת הקודש, מכיון שבכל העיר לא היה בית חינוך שהתחנכו בה בשפת האידיש ובהשקפה הטהורה של שלומי אמוני ישראל המתבדלים מן המדינה, ודרש ותבע מהנהלת המוסדות להקים בית חינוך לבנות, ועד היכן היו הדברים נוגעים לליבו הטהור, נוכל ללמוד מהעובדא הידועה, דבשנת תשט"ז לפ"ק בערב יום הקדוש, פנה רבינו להמשיב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ז"ל ואמר לו שהדבר הזה שעדיין לא נוסדה בית חינוך לבנות בבני ברק, לא נותן לו מנוח לנפשו, וע"כ יתקשר לבני ברק לבקש בשמו שיזדרזו בהקמת הבית חינוך, ר' יוסף לא התמהמה, וחיש מהר התקשר להרה"ח המפואר ר' יודא קרויס ע"ה ממקורבי רבינו אשר ידיו רב לו בהתפתחות המוסדות הק', שהיה אדוק ומקושר ברבינו, ומסר לו דברי רבינו, ר' יודא מיהר להכין כמה חדרים בבנייני השיכון שאך זה עתה הוקמו, ומיד אספו כמה בנות ויסדו את הגרעין הראשון של בנות ארץ ישראל, ועוד באותו היום התקשר לר' יוסף אשכנזי לבשר לו הבשורה המרנינה כי שאיפתו ורצונו של רבינו נתמלא במלואה, ר' יוסף מיהר צעדיו לבשר לרבינו בשורה טובה זו, וכאשר שמע רבינו הבשורה קרנו פניו מאושר, והתבטא "יעצט קען איך גיין צו כל נדרי", בתחילה היה הבית חינוך במשכן עראי בבית הרה"ח ר' יחיאל בענעדיקט ז"ל מחשובי העסקנים בימים ההם, ואחר כך עברה למשכנה הקבוע בשיכון, והרבנית הצ' ע"ה הירבתה פעלים למען קיום מוסד קדוש זו, ותמכה במפעל הקדוש הזה במשך השנים.

גולת הכותרת של מפעלותיו הברוכות והטהורות של רבינו, הינו ללא כל ספק הקמת קריה נאמנה 'שיכון קרית יואל', שבו יגורו בצוותא אנשי שלומינו אחים לדעה, אשר לא כרעו לבעל הציוני וגרירותיה, כדי שיהיו מובדלים ומופרשים מרוחות הזרות המנשבות ברחובות העיר, ויתנהגו בדרכי הצניעות המסורה לנו דור דור בלי שום שינוי כלשהוא, וכמו שכתב בספרו הק' ויואל משה (מאמר ישוב ארץ ישראל סימן קל"ג אות ג):

במקום רשעים בוודאי אין לגור בא"י, כמ"ש הרמב"ם בהל' דיעות שעלול להיות נמשך אחרי האנשים שדר ביניהם, וכמ"ש התה"ד סי' פ"ח שאם יש בא"י רשעים המבלבלים מתורה ומצות יש למנוע מלישב שמה, והכל מביאים דברי התה"ד האלו להלכה אך המפליגים מאוד מצות ישוב א"י ואין שום חולק עליו בזה, ובפרט במקום שיש מינים שאני מינות דמשכן, וכו', עכל"ק.

וכן כתב רבינו הק' זי"ע במכתב קודש בשנת תשי"ח לפ"ק (דברי יואל מכתבים ח"א מכתב מא):

היות כי בהיותי בא"י ראיתי מכמה טעמים שא"א לבארם בכתב לייסד שיכון של יראים וחרדים לדבר ה' המתנהגים כדת וכהלכה באה"ק בכל אופן ואופן, והנני עוסק בזה לערך שתי שנים, וכבר קניתי מקום רחבת ידיים המוכשר לדבר עצהיו"ט ועומד הכן לעסוק בבנינים וכו', עיי"ש.

והגם שרבינו הק' לא העלה על גבי הכתב טעמו ונימוקו שהיו איתו בהקמת השיכון לאנשי שלומינו, אבל מתוכן דבריו הק' הנ"ל מבואר היטיב כוונתו הטהורה.

ובעודו בחיים חיותו, בהילו נרו על ראשינו, רוחו הטהורה והקדושה חפפה עלינו בכל עת ועונה, והיה תדיר דורש בשלום הצאן והמוסדות הק', ובכל הזדמנות היה מרבה לחזק ולעודד המוסדות הק' בבני ברק ברוחניות ובגשמיות, וגם הגיע לשכון כבוד בתוכינו כמה פעמים, לבקר בבניי המוסדות ולחזק בני הקהילה, ועיניו ולבו היו כל הימים להרבות פעלים למען מוסדותינו וקהלתינו הק', וגם לרבות למען העיר בני ברק בכללה, והמפורסמות אינן צריכות לראיה, דבשנת תשכ"ד לפ"ק נתהווה מהומה גדולה בעירנו, כאשר עלתה על הפרק הקמת 'מועצה הדתית' בתוככי עיר בני ברק, ורבני העיר החרדים לדבר ה' התנגדו בכל תוקף להקמתו, ושלחו מכתב לרבינו הק' זי"ע שיבוא בעזרתם, רבינו הק' אשר ראה בעניי עיר בני ברק וירא וחרד מאוד לגורלה, כאב לו מאוד הדבר הזה, והתעניין במאוד במשך כל אותה התקופה מהנעשה ונשמע, ושלח אז מכתב להרה"ג ר' בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א ששימש כמנהל המוסדות הק' ועמד בראש המערכה, ובין השיטין כתב בלשונו הטהור התבטאות נדירה אשר אינו בנמצא כ"כ בין מכתביו 'ומי יתן לי אבר ביונה אעופה ואשכונה להציל העיר מידי מהרסים ומחריבים, אבל אין בכחי כעת לעשות יותר'. (עיין בזכור ימות עולם ח"ד עמוד קנח).

ומה נכון להעתיק מה שכתב הרה"ח ר' שלמה גפן ז"ל מנהל האפיס המוסדות יטב לב בארה"ב, ביום ח' אלול תשכ"ט במכתבו אל הג"ר בן ציון שליט"א, כאשר רבינו כבר לא היה אז בבריאות השלימות, ואז התעורר מחדש המערכה הנ"ל:

תמול הייתי במחנת כ"ק אדמו"ר שליט"א, וספרתי לו כל הענינים שכתב בה"ד במכתבו הארוך מהמהלך אצליכם נידון המועצה וכו' ואמר געדענקסט דערך מה שכתבתי להם אז, ולו הי' שומעים אז לעשות כמו שאמרתי לא הי' צריכים כעת לכל זה, אין זיי העטן שוין געווען מסודר בב"ט וכו' ע"ב ועוד חזון למועד בעזהי"ת לכתוב הכל על מכונו בעזהי"ת.

ויש לציין כי מוסדותינו הק' הינם היחידים במינם בכל רחבי העיר בני ברק, שיש להם מוסדות התורה מהמסד ועד הטפחות על טהרת הקודש, המתנזרים מכספי הציונים והנגררים בתריהם, כשיטתו הבהירה של אותו זקן מייסד מוסדותינו, ונתמכת רק על ידי אנשי שלומינו החשובים בארצינו הק' ובשאר ארצות תבל, ומתחנכים בה בדרך המסורה והמקובל לנו מאבותינו ורבותינו הק' דור דור, בלי שום שינוי זיז כלשהוא מדרך תלמידי מרן רבן של ישראל החתם סופר זי"ע. וכפי שמרגלא בפומיה של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א להמליץ על קהילתינו הק' שאנו דומים לאיי הים, בין שאר מוסדות תורה וחינוך בעירינו.

קדושה ראשונה, קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא, אותו הקדושה אשר השריש והטביע רבינו הק' זי"ע בתוך קהלה קדושה הדין, בודאי וללא ספק נמשכת מאז ועד עצם היום הזה, כאשר מוסדותינו הק' התרחבה עשרת מונים, תחת המשכת ההנהגה של ממלא מקומו וממשיך דרכו אבינו רועינו עטרת ראשינו כ"ק מרן רבינו הק' בעל ברך משה זי"ע, הוא הגבר הוקם עול להמשיך בהנהגת המוסדות הק' די בכל אתר ואתר, ומסר נפשו לחיזוק וביסוס מוסדותינו הק' בעוז ובתעצומות, ומגודל דאגתו עבור הצלחת קהילתנו הק' שלח את נכדו יקירו וחביבו מורינו הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א לכהן פאר כראש ישיבתנו הק' ולהפיח רוח חיי"ם בקרב בני הקהילה, וכהיום מוסדותינו וקהילתנו הק' עומדת תחת דגלו והדרכתו של ממלא מקומו וממשיך דרכו כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א, אשר מאז ומקדם מרבה פעלים רבות לטובת קהילתנו ומאציל עלינו מהודו להרים קרנינו בכבוד ובתפארת, וחוט המשול"ש לא במהרה ינתק, ולאורו נסע ונלך עד ביאת ינון, בעגלא ובזמן קריב אמן.

ראשון למקראי קודש

התייסדות בית המדרש
הראשונה
דחסידי סאטמאר
בעיר בני ברק

◆ אז נדברו איש אל רעהו ◆

כדי שיתחנכו הדורות הבאים על טהרת הקודש בדרך ישראל סבא, כפי שקבלנו מאבותינו ורבותינו נבג"מ, ופינת יקרת קהלתינו הק' הלא היא 'שיכון קרית יואל', אשר כידוע כל רצונו ומשאת נפשו של רביה"ק זי"ע הי' שתלמידיו ואנשי שלומו יתחזקו בשיטתו הקדושה והבהירה להתבדל מפורקי העול ומהנגזרים ונמשכים בתריהם, ולצורך ותועלת הענין עלה בלבו הטהור לייסד ולבנות קריה נאמנה לקהל עדתו כאן בבני ברק, כדי שיהיו מובדלים ומופרשים מרוחות הזרות המנשבות ברחובות העיר, ויהיו נזהרים בענייני צניעות וכדו', ותיקן תקנות מועילות לחיזוק הדת.

תחילת התייסדות והקמת קהלתינו הק' "קהל יטב לב" דסאטמאר פה עיר התורה והחסידות בני ברק יצ"ו, היה בשנת תשי"א, אז נתאספו פליטי חרב קבוצת חסידים ואנשי מעשה, מהם שהיו תלמידי רביה"ק זי"ע, ומהם שהיו בני תלמידיו אשר הוריהם נעקדו על קידוש ה', שהיה עז רצונם וחפצם להמשיך להתדבק בקשר אמיץ וחזק באותו צדיק וקדוש אשר מן שמיא קא זכו להאי דרא והשאירו אותו לפליטה להחיות עם רב, וממנה פינה וממנה יתד להקמת קהלה קדישא הדין, אשר יסד וכונן רבינו הק' זי"ע על כל מוסדותיה למגדול ועד קטן, בית חינוך לבנים ולבנות, מוסדות התורה לבחורי חמד ולאברכים מופלגים בתורה ויראה טהורה,

◆ הקמת בית המדרש ◆

השיג ידו. והסכום הראשון כדי שיוכלו לסדר את בית המדרש כראוי וכיאות, כגון לקנות שולחנות וספסלים וכדו', הלווה הרה"ח ר' משה יוחנן וויינבערגער ז"ל.

סיפר הרה"ג ר' חיים שלום קליין שליט"א מרבני קהלתנו הק' זכרונותיו מימים ההם, בשנת תשי"א התחילו אנ"ש להתפלל בבית מקדש מעט זו, וזכורני כי ביום שישי כאשר כל איש טרוד בהכנת השבת וכדו', ראיתי את הרה"ח ר' משה שווארץ ז"ל כשהוא מסייד וצובע את כותלי בית המדרש, לפאר ולרומם את בית ה', כדי שיוכלו להתפלל בתוכו כבר באותו ליל שב"ק. לגבאי בית המדרש נתמנו הרה"ח ר' יצחק לייב פארגעס ז"ל, והרה"ח ר' אברהם זאב כף ז"ל.

ונדברו יחדיו כי לתועלת הענין שישארו בצוותא חדא ובדיבוק חברים, מן הצורך ליסד ולכונן בית המדרש אשר בו יתאספו אנ"ש תמידין כסדרן לתורה ולתפילה, וסדר התפילות יהיה על פי מנהגי ונוסח המקובל של רבותינו הק' נבג"מ, העסקנים החשובים והמסורים הרה"ח ר' אברהם זאב כף ז"ל, והרה"ח ר' מרדכי שווארץ ז"ל, והרה"ח ר' משה יוסף כף ז"ל, לקחו על שכמם להשתדל בהקמתה, והתחילו לחפש מקום להקים בו בית המדרש, וחפץ ה' בידם הצליח למצוא מקום מוכן ומזומן בית המדרש שכבר עמד על תילה ברח' קאליש 12 (ליד בנין המקוה, בשעת ההתייסדות היה נקרא שם הרחוב רח' בית הכנסת), אשר היה שייך לקהל 'חוג חת"ם סופר',

ובאותו תקופה כאשר עברו לבנין החדש אשר קנו בסמיכות, עברה הביהמ"ד לחסידי סאטמאר בדמי מפתח, (בית המדרש עברה לגמרי לרשות חסידי סאטמאר, אבל מחמת איזה סיבה באופן תשלום השכירות, היה נקרא בתקופה הראשונה מנין בנוסח ספרד של חוג ח"ס-חסידי סאטמאר, מפי הרה"ח ר' יצחק בנעט שליט"א), כמו כן יסדו קופת גמ"ח וביקור חולים וחברא קדישא.

לצורך קניית בית המדרש אספו מכל א' מהנאספים את נדבת לבו, וכל אחד הרים תרומת לבו מאשר

בנין הביהמ"ד ברח' קאליש

◆ מפעלי התורה בבית המדרש ◆

בשביל העולים ממדינות הנ"ל.

נדמה לי שכבר אז התפללו שם כחמש מנינים, והמקום הי' צר מהכיל, כי למעשה מזמן לזמן הגיעו עולים חדשים יוצאי מדינות הנ"ל, ובמקום הזה איוה למושב להם, כאן מצאו את בית המדרש שיסודותיו איתנים ובנויים על מנהגי וניהול בתי מדרשות בארצותם בעריהם.

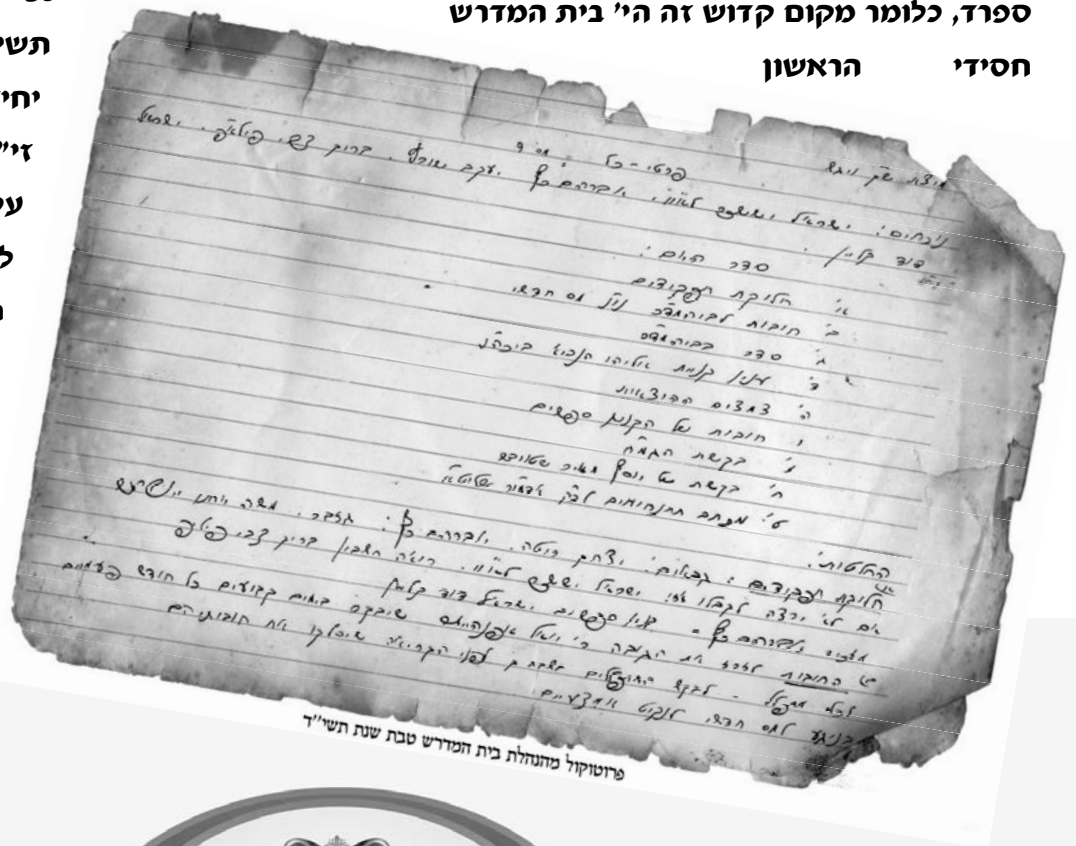
הנה טרם שאני ממשיך לגולל שלשלת הארוכה של סיפורים, הנני נותן דין קדימה לכתוב זכרון בספר את אופן ההתארגנות להקמת בית המדרש הזה ואת מייסדיו.

כפי שנמסר לי, שבשנת תש"י או תשי"א אז נדברו יראי ה', אברכים יחידי סגולה, חלקם תלמידי רביה"ק זי"ע, או בניהם של אנ"ש שנהרגו על קידה"ש, ונפשם איוהה להתפלל בנוסח ספרד בדיבור חברים, ולסדר נוסחאות התפלה כמקובל מרביה"ק, והחליטו לייסד בית המדרש של חסידי סאטמאר.

לפי מצב הכלכלי שהי' שוור בימים ההם, הי' זה עבודה קשה שבמקדש, כי לכסף אין מוצא, כולם טרודים

ונעתיק כאן מה שמתאר הרה"ג ר' בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א שנתמנה על ידי רבינו לנהל המוסדות, ורבות בשנים עמד על משמרתו להרחיב גבולות הקדושה, בספרו זכור ימות עולם (ח"ד מאמר לז) התרשמותו מבית מקדש מעט זה כאשר עלה מחו"ל להתיישב בבני ברק בחודש תשרי שנת תשי"ג לפ"ק, מהתייסדותו והאיך שהתנהל בית המדרש ושיעורי התורה בתוכה:

"זה שכבר נמצא בעיר הזאת בית המדרש של אנ"ש לא ידעתי, ממילא מובן שלא היה גבול לשמחתי, כאשר בית המדרש זה הי'ה הראשון בבני ברק של יוצאי אונגארן וזיעבנבערגען המתפללים בנוסח ספרד, כלומר מקום קדוש זה הי' בית המדרש חסידי הראשון

טהרת בנות ישראל והיסוד של הקמת בתים כשרים בישראל, הלכות נדה.

ובחדש חשון שנת תשי"ג לפ"ק התחלנו ללמוד הלכה זו בעיון עם פי' הש"ך והטו"ז ונו"כ השו"ע. ומה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו, כי אנחנו היינו הראשונים בעיר התורה בני ברק, שלמדנו הלכה זו ברבים.

משתתפי השיעורים היו כמה מנינים בע"ב, וזכרה אלוקי לטובה את גודל חיבת התורה שראינו אז, כי אז הי' התקופה של אחרי מלחמה האיומה, שהסתיימה בחורבת בית ישראל (ל"ע), ואנשים שהגיעו לכאן, רובם היו מדוכים בדחקות הפרנסה ומלחמת הקיום, של קיום היום יומי. כל יום ויום מלא וגדוש עם הדאגות שלו, ובכל זאת ששים בבואם ועושים באימה רצון קונם. ששים בבואם ללמוד את השיעור ולמרות כל

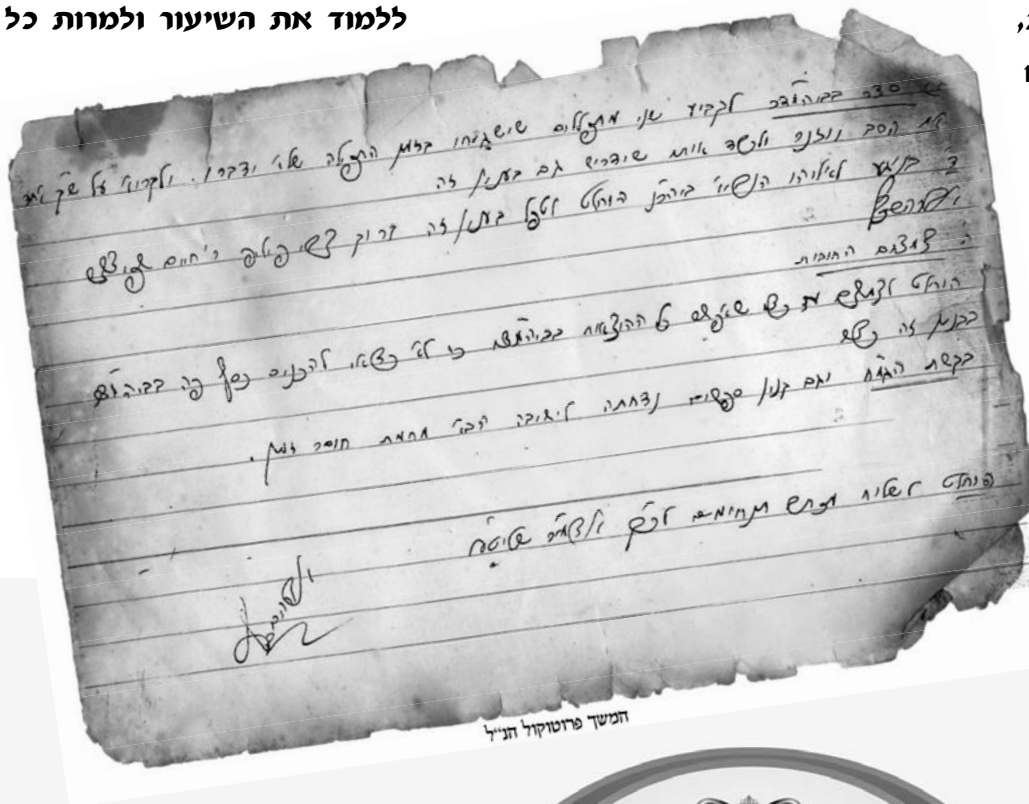
בפרנסת יום יום על המח"י ועל הכלכלה, ולהוציא מכח אל הפועל עולה כסף, שכר דירה, שלחנות, וכל פרט ופרט הדרוש להקמת בית תפלה.

אבל למרות ערימת הקושיים, הרי ידוע מאמר החכם "אין דבר העומד בפני הרצון" - והרצון העז וההשתוקקות לחדש ימינו כקדם, להתפלל ולשמוע אל הרינה ואל התפלה, בנוסח שהיו רגילים בעת ההוא כשהיו מתחממים באור קדושתו של רבינו, רצון הלזו נצח ושבר את חומה הנשגבה של חסרון כיס, כל אחד קיבל על עצמו התחייבות, בין באופן שחשך מטרף פיו, ובין שקבל על עצמו לדפוק על דלתי נדיבים לקבץ פרוטה על פרוטה (כי בימים ההם היו הנתינות מעט מאוד), וכה הצליחו להקים את בית המדרש...

והנה כאשר התחלנו בעזי"ת לעשות פעלים לחיזוק יסודי הדת, ישבנו יחדיו לטכס עצות עם אחוזת מרעים, אהובים וידידים, ואז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, והחלטנו שב ראש וראשון עלינו לייסד שיעורי תורה ברבים.

תחלה למקראי קודש, שיעור קבוע בגמרא עם פי' תוס' דבר יום ביומו, מגיד השיעור היה איש המורם מעם הר"ר יצחק לייב פארגעס ז"ל...

גם החלטנו ללמוד אותה הלכתא שהיא היסוד של

דמשיק פרוטוקול הנ"ל

הקושיים בחיי יום לא יחסר המזג...

דבר חשוב נוסף נתקבל במעמד הנ"ל, ואשר יאמר עליו כי הוא זה, שבליל שבת קודש נתאסף בבית המדרש ללמוד פרש"י ואור החיים הקדוש.

נפשי ערגה בזכרי לילי שבתות הללו, שולחנות בית המדרש היו מלאים, והטו אוזן קשבת על כל מלה ומלה של אוה"ח הק'... הרבה יש לדבר גם מלילי שבת קודש הללו, וזכרם לא יסוף...

תועלת נוסף נצמח מכינוס זה, שהיות והתקיים

בבית המדרש לימוד זה, נשארו המתפללים בין כותלי בית המדרש גם בלילי שבתות ולא נתפזרו, ועי"ז נתקיים בנו "מה טוב ומה נעים שבת אחים (אנ"ש) גם יחד", והמבין יבין לאישורו, שמעמד זה הי' חזק גדול לבניית קהלא קדישא הדין יחד עם מוסדותי הקדושים...

ואחרון אחרון, משכנו הראשון של התלמוד תורה אשר יסד רביה"ק בשנת תשי"ב הי' בית המדרש הזה". (ועיין שם יותר בארוכה)

מייסדי ומתפללי בית המדרש כל אחד בשמו הטוב יבורך

שליט"א (בן הרה"ח ר' צבי הי"ד מנכבדי ק"ק קראלי), הרה"ח ר' יצחק בנעט שליט"א (בן הרה"ח ר' עזרא הי"ד תלמיד מרן הגה"ק העצי חיים זי"ע), הרה"ח ר' חיים לייב ווידער שליט"א, הרה"ח ר' מרדכי ראזנפעלד שליט"א, ועוד.

במשך התקופה הבאה כאשר מדי יום הגיעו עוד אנשים משארית הפליטה לארצינו הק', ניתוספו ספסלי בית המדרש, וביניהם:

הרה"ח ר' ישראל דוד קליין ז"ל מעיר מיהאפאלווא תלמיד רבינו, הרה"ח ר' יצחק לייב פארגעס ז"ל, הרה"ח ר' משה פאלאטשעק ז"ל חבר הנהלת הת"ת, הרה"ח ר' שמעון דאסקאל ז"ל, הרה"ח ר' שלמה שטאוב ז"ל, הרה"ח ר' צבי כפ ז"ל (התגורר אח"כ בארה"ב), הרה"ח ר' חיים שפיצער ז"ל ממארגרעטין (התגורר אח"כ בשיכון), הרה"ח ר' שמואל זאב שטראהלי ז"ל, הרה"ח ר' צבי (הערש) פרידמאן ז"ל, הרה"ח ר' טובי ליפא גראס ז"ל

מייסדי בית המדרש, וראשוני המתפללים שנתאספו בדבר יסוד הבית המדרש, הלא המה הנקובים בשמותם, ואין מוקדם ומאוחר ברשימה,

הרה"ח ר' אברהם זאב כפ ז"ל, הרה"ח ר' ישראל קליין ז"ל (אביו של הרה"ג ר' חיים שלום שליט"א) מטעמשוואר, הרה"ח ר' משה יוחנן וויינבערגער ז"ל ממארגרעטין, הרה"ח ר' משה יוסף כ"ץ ז"ל מאוהעל תלמיד רביה"ק זי"ע, הרה"ח ר' משה שווארץ ז"ל ממהאלפאלווא (ובשנים אח"כ התעסק בצוותא עם הרה"ח ר' ישראל דוד קליין ז"ל לקנות חדר א' בבנין התלמוד תורה בשכונת זכרון מאיר ע"ש קדושי מיהאפאלווא, התגורר אח"כ בבארא פארק), הרה"ח ר' מרדכי (בן הרה"ח ר' אשר לעמיל) שווארץ ז"ל מאוהעל (אחרי חתונתו התגורר בעיר סאטמאר קודם המלחמה, התגורר אח"כ בשיכון), ויבלחט"א אלו אשר עדיין אתנו בחיים לאויט"א, הרה"ח ר' מרדכי ישראל געלבמאו שליט"א (כהיום בארה"ב), הרה"ח ר' אליעזר דוד טאובער

שאל דרומער שליט"א (בן הרה"ח ר' שמואל ז"ל מראה"ק בעיר סאטמאר, מתגורר בארה"ב), ועוד ועוד [וכאן אנו מביעים התנצלותינו באם השמטנו א' משמות האנשים].

(התגורר אח"כ בארה"ב), הרה"ח ר' שמואל ישעי' רעטעק ז"ל (התגורר אח"כ בעיר וויען), הרה"ח ר' יעקב שווארץ ז"ל (נכד הרה"ח ר' מאיר ז"ל משב"ק אצל מן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע, התגורר אח"כ בשיכון), הרה"ח ר' צבי אלימלך געלבמאן ז"ל מלמד בת"ת רבות בשנים, הרה"ח ר' שלום פרידמאן ז"ל, הרה"ח ר' אלכסנדר סענדער בנעט ז"ל (שהתגורר אח"כ בשיכון), הרה"ח ר' ברוך הערש פיליפ ז"ל (התגורר אח"כ בשיכון), הרה"ח ר' גרשון בערקאוויטש ז"ל, הרה"ח ר' יואל אופנהיים ז"ל, הרה"ח ר' יעקב גוטמאן ז"ל (התגורר אח"כ בשיכון), הרה"ח ר' יצחק ראטה ז"ל, הרה"ח ר' משה דוד טעלער ז"ל גבאי בית מדרשינו ברח' רמב"ם, הרה"ח ר' אהרן הערש וויינבערגער ז"ל מעיר סאטמאר תלמיד רביה"ק זי"ע (אח"כ התגורר באנטווערפן ובאחרית ימיו בווליאמסבורג), הרה"ח ר' ישראל ישכר לעוו ז"ל (שהתגורר אח"כ בלאנדאן) ובנו יבדלחט"א הרה"ח ר' יוסף אייזיק לעוו שליט"א (מראשי ופארי קהלתינו הק' בלאנדאן, מנהל הבית רחל שם), ויבדלחט"א אלו אשר עדיין אתנו בחיים לאויט"א, הרה"ח ר' יהושע ווייס שליט"א מעיר סאטמאר תלמיד רביה"ק זי"ע וחבר הנהלת המוסדות רבות בשנים, אשר עמד בראש הנהלת הת"ת, הרה"ג ר' בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א מנהל המוסדות רבות בשנים, הרה"ח ר' מרדכי שפיצער שליט"א (כהיום בארה"ב), הרה"ח ר' משה טובי' פעדערווייס שליט"א, הרה"ח ר'

בקה"ת	
יה"ר מלפניך ה' נתן התורה ית"ש שלא יבש המעין ולא יקצץ האילן אמן (מצואת החתם סופר זי"ע)	
ידיעות החוג	
(3) בהוצאת חוג חתם סופר בני-ברק סני מ"י — לחברי החוג	
זמני התפלות והשעורים	
חוג חתם סופר זכרון-מאיר	חוג חתם סופר בני-ברק
זמן תפלת שחרית בחול בשעה 6.15 אחרי התפלה שיעור משניות ע"י ר' ישכר בנדיקט נ"י	זמן תפלת שחרית בחול בשעה 5.30 אחרי התפלה שיעור משניות זמן תפלת שחרית מנון שני בשעה 6.15 בשבת " " " " בשבת 7.15 בשבת בשעה 12.30 שיעור מנחת חנוך ע"י הרה"ג ר' שמואל ואזנר שליט"א בשעה 1.15 תפלת מנחה בכל ערב בשעה 6.45 שיעור גפ"ת מס' פסחים ע"י ר' יוסף פרידמאן נ"י בכל ערב בשעה 8.00 שיעור גפ"ת מס' חולין ע"י ר' אליעזר ברייער נ"י
זמן תפלת שחרית בשבת בשעה 7.30 בשבת בשעה 12.30 שיעור ש"ע אריה בשעה 1.15 תפלת מנחה בכל ערב בשעה 7.00 בביה"מ יח"ל שיעור גפ"ת מס' בכורות לחברי חוגנו ע"י הרב הגאון ר' שמואל ואזנר שליט"א	זמן תפלת שחרית בשבת בשעה 5.45 בשבת בשעה 6.30 ובש"ק בשעה 7.00 זמן תפלת שחרית בשבת בשעה 8.30. תפלת מנחה ואח"כ סעודה שלישית בשעה 7.00
מנין בנוסח ספרד של חוג ח"ס (הסידי סטמר) שיעור גפ"ת מס' שבת ע"י ר' יצחק יודה פורגס נ"י, כל ערב בשעה 6.30 ובש"ק בשעה 5.45 אח"כ. זמן תפלת שחרית בשבת בשעה 8.30. תפלת מנחה ואח"כ סעודה שלישית בשעה 7.00	

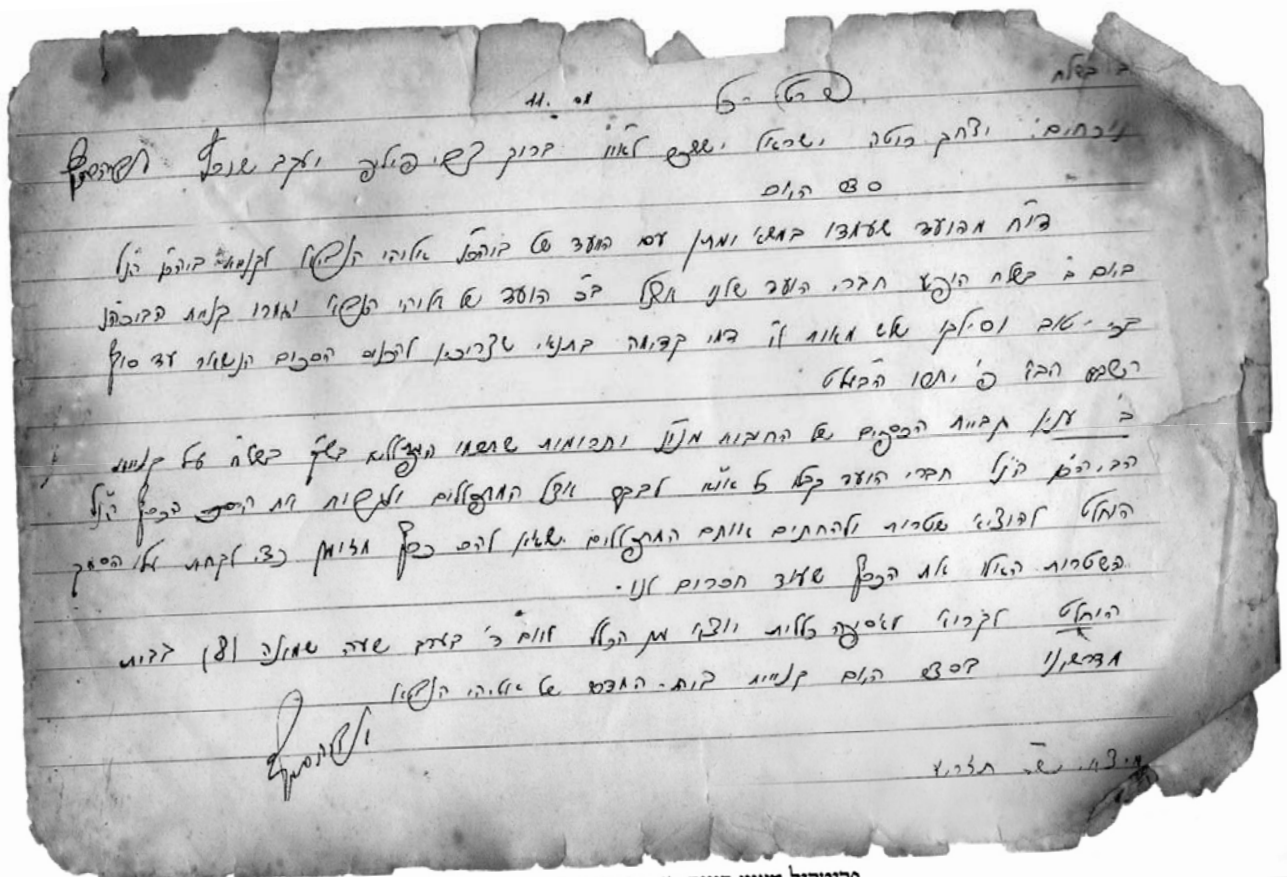
מודעה על זמני התפלות והשיעורים בבית המדרש ברח' קאלוש סיון תשי"ב

◆ תקנות גדולות נתקנו כאן ◆

שהוא בלי חתימת זקן ופיאות. וכן שאסור לגשת לפני התיבה להתפלל בשפת עברית הטמאה. ויש לציין כי בימים ההם היו בקרב תושבי העיר ענין בגדי הצניעות פרוץ מאוד, ובעיקר לא הקפידו על ענין הביי האר אשר כידוע רבותינו הק' הרעישו עולמות על זה, וע"כ הי' חובת השעה לגדור גדר ולעמוד בפרץ לבל ידרוך המשחית בקרב מחנינו. את כל תקנות בית המדרש העלה על גבי גליון בלשון עט סופר מהיר הרה"ח ר' אברהם זאב כפ"ל גבאי ביהמ"ד.

תקנות גדולות התקינו בעת שיסדו את בית המדרש, שלא כל הרוצה יבוא ויקבע שם מקום תפילתו, אלא אלו שקיבלו עליהם להתנהג הוא וביתו על פי דיני השו"ע ומסורת מנהגי אבותינו ורבותינו הק' במדינת אונגארין, ואשתו אינו עוברת על דרכי הצניעות של בנות ישראל הכשרות, רק מכסה ראשה לגמרי, ומלוכשת בבגדי צניעות כדרכי אמותינו, והולכת בגרביים ארוכים. כמו כן התקינו שאסור לעבור לפני התיבה, המתפלל בלי חגורה (גארטל), או שלא טבל עצמו לפני התפילה, או

פרוטקול מענין קניית בית המדרש חדש בשנת תשי"ד

בשנת תשי"ב שימש כש"ץ בתפילות ימים הנוראים הרה"ח ר' אברהם טייטלבוים ז"ל ממארגרעטין שהתגורר אז בכפר גדעון (התגורר אח"כ בשיכון), והגיע במיוחד לבני ברק לשמש כש"ץ, בשאר השנים היו כמה

בעלי תפילות, ומהם הרה"ח ר' אהרן הערש וויינבערגער ז"ל אשר התפלל בהתלהבות, ובקול אדיר וחזק, ובנעימות יתירה, (אח"כ התפלל בבית מדרשינו ברח' רמב"ם ואח"כ התפלל בבית מדרשינו בשכונת זכרון מאיר).

♦ נתרבו ספסלי בית המדרש ♦

בשנת תשי"ב כבר נתרבו ספסלי בית המדרש, עדי כדי כן שלרגל ימים הנוראים שנת תשי"ג היה בית המדרש צר מהכיל כל באי בית ה', והוצרכו לשכור עבור תפילות ימים הנוראים את 'אולם מרכזי' שהיה אז ברח' יהודה הלוי. באחת השנים התפללו בימים נוראים בדירת הרה"ח ר' משה דוד טעלער ז"ל, ודירת הרה"ח ר' שלמה זלמן פעדער ז"ל שהיו סמוכות זה לזה (אחרי שקנו את הדירות ועדיין לא נכנסו לדור בתוכם).

ומגודל הלחץ זו הדחק בתוככי בית מדרשינו מריבוי העם אשר קבעו בו מקום לתפילות, נמנו וגמרו להרחיב גבולות הקדושה, ולקנות בנין מרווח יותר שישמש כבית המדרש דקהלתינו, ועלו על הפרק כמה הצעות, כגון לקנות בית הכנסת אליהו הנביא הנמצא בקירבת מקום באותו הרחוב, וכן עוד כמה הצעות, אבל לא יצאו מן הכח אל הפועל מפני סיבות שונות, עד שחפץ ה' בידם הצליח לרכוש שטח רחב ידים ברחוב רמב"ם, והתחילו לבנות עליה בית המדרש חדש.

בשנת תשט"ו נסתיים בניית בית המדרש החדש ברח' רמב"ם, וכאשר רביה"ק זי"ע הופיע בהדרתו לבקר בארצינו הק' באותו שנה בשב"ק פר' מטות-מסעי התפלל בתוכו וחניכו, ונשמע קולו בבואו אל הקודש בקול חוצב להבות אש כנגד הבחירות הטמאות, אבל עדיין לא יכלו אנ"ש לקבוע מקום תפילתם בבית המדרש החדש כי עדיין לא היה מסוייד כראוי, וגם לא היו בו דלתות וחלונות, בסוף החורף שנת תשט"ז הציע א' מהמתפללים להדביק נילונים במקום חלונות, והתפללו שם כמה שבועות, אבל לא היו יכולים להמשיך להתפלל שם כי הקור העז חדר לעצמות המתפללים, והוצרכו להמשיך להתפלל בבית המדרש הישן הנ"ל, ואחרי חמשה שנים אשר בית המדרש ברח' קאליש הנ"ל שימש כבית המדרש ומגדל אור לאנ"ש, עברו בקיץ שנת תשט"ז לפ"ק להתפלל בבית המדרש ברח' רמב"ם, ועד עצם היום הזה בית מקדש מעט זו מתנוסס לשם ולתפארה, לתורה ולתפילה.

ולבקר בהיכלו

ביקורו של רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע בתוככי עיר בני ברק בשנת תשי"ב לפ"ק

צהלי ורוני יושבת ציון

בשנת תשי"ב לפ"ק כאשר ארי עלה מבבל, ורבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע הופיע בהדרתו לחון את פני ארצינו הק' למשך יותר מחודש ימים, לראות את שלום אחיו יראי ה' השרידים אשר ה' קורא, ובעיקר לראות מקרוב בשלום ישיבת 'יטב לב' בעיה"ק ירושלים ת"ו אשר יסד והקים בשהותו בירושלים בשנת תש"ו לפ"ק. רבינו הגיע לארצינו הק' ביום ב' פר' פינחס י"ד תמוז בספינה לעיר חיפה, ומשם נסע לעיה"ק ירושלים ת"ו.

אנ"ש תושבי בני ברק נסעו לחסות בצל הקודש בעיה"ק ירושלים ת"ו, לשבתות וכדו', ובא' מן הימים נכנסו משלחת נכבדה מחשובי פני בית מדרשינו אל הקודש פנימה וא' מבני החבורה היה הרה"ח ר' ישראל דוד קליין ז"ל, רבינו קידם אותם בסבר פנים יפות, וחקר ודרש אותם על ההרפתקאות שעברו עליהם בימות המלחמה וביאתם אל ארץ הקדושה, ובין הדברים ביקשו ממנו שנכספה וגם כלתה נפשם, שרבינו יבוא לשכון כבוד בתוכם לכמה ימים, לחזק ולעודד את בני הקהילה, ואכן רבינו נענה לבקשתם והודיע שבוא יבוא ברנה בחפץ לב לבקר בעירנו.

הביקור בתל אביב

ביום ב' פר' דברים כ"ט תמוז נסע רבינו לעיר תל אביב, והתאכסן בבית העסקן הדגול הרה"ח ר' יחיאל בענדיקט

ז"ל, ושהה שם עד למחרתו יום שלישי, ביום ג' אחה"צ ביקר רבינו אצל הרה"ח ר' יוסף פריינד ז"ל מראה"ק בעיר סאטמאר שהתגורר אז בתל אביב, ומכיון שהיה המדובר שיסע משם לעבר שכונת זכרון מאיר שבעיר בני ברק, על כן נסעו לקדמו בברכה, קבוצה מחשובי אנ"ש בבני ברק, וכמו כן הגיע לשם הגאון האדיר בעל שבט הלוי שליט"א מרא דאתרא שכונת זכרון מאיר, ורבינו קיבלו בשמחה והתחילו במשא ומתן של הלכה בהלכות רבית, ורבינו אמר לבעל שבט הלוי שברצונו לבקר בביתו של הגאון בעל חזון איש זצ"ל, וביקש שיצטרף אליו להביקור בהיותו מקורב אליו, וביותר בשביל שינוי הבהרת לשון הדיבור.

כי גדול בקרבן קדוש ישראל

רבינו יצא מתל אביב לעבר בני ברק באויט"א של הרה"ח ר' שלמה בערקאוויטש ז"ל מחשובי אנ"ש בבני ברק, בתוכו ישבו, רבינו, ובעל שבט הלוי שליט"א, והמשוב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ז"ל.

אנ"ש בבני ברק אשר ששו ושמחו לקבל פני רבינו בהופיע פאר בשערי עירנו, הכינו לכבודו בכניסה לשכונת

מודעה המבשרת על הביקור של רבינו בבני ברק

זכרון מאיר (היכן שנמצא כהיום בית המדרש דקהל עדת ראחוב) 'שער כבוד' מיוחד, הרה"ח ר' אברהם זאב כ"ז"ל גבאי בית המדרש הביא עם אויט"א עצים וזמורות, והרה"ח ר' ישראל דוד קליין ז"ל עמד על סולם והכין מהעצים שער הכבוד מעוטר בפרחים, ושם עמדו אנ"ש ביחד עם המון רב מתושבי העיר שתאו ואתכנשו לקבל פני קדשו ולראות צורתו המאירה.

ויחן את פני העיר

ויהי ביום השלישי שנכפל בו כי טוב (כ"ט תמוז), לעת ינטו צללי ערב, הופיע רבינו בהדרתו בשערי העיר, כאשר הגיע האויט"א לרחוב רש"י נדחפו כל ההמון הרב לעבר האויט"א כדי לזכות לראות צורת קדשו, וקידמו פניו בשירה ובזמרה מתוך שמחתם המרובה שזוכים לקבל פני צדיק כתמר, אבל רבינו לא נעצר שם לקבלת שלום, אלא המשיכו לנסוע הלאה בהמשך רח' רש"י, משם נסעו לרחוב הנקרא היום ברטנורא, ואח"כ המשיכו לצד ימין בכביש צר שהיום נקרא רח' חזון איש, ואח"כ נכנסו ברחוב הנקרא כהיום הרב דסלר לעבר בית האכסניא בשכונת זכרון מאיר שהי' בביתו של הרה"ח ר' יודא קרויס ז"ל ממקורבי רבינו עוד מלפני שנות המלחמה ומעסקני מוסדותינו הק' (ביתו הי' ברח' דסלר 15 קומת קרקע בצד ימין, וגרים שם כהיום משפחת שענק - ויש לציין כי ר' יודא קרויס עבר אח"כ להתגורר ברח' הלפרין 17 פינת הרב וילקומירר קומת קרקע, ובשאר ביקוריו של רבינו אף שלא התאכסן אצלו, מ"מ היה רבינו מבקרו בביתו).

סיפר הרה"ג ר' חיים שלום קליין שליט"א מרבני קהלתינו הק':

קודם שהגיע רבינו לכאן, לקחתי בחורים משיבת חכמי לובלין ומשיבת תפארת ציון, וביחד היו לערך עשרים בחורים, והם הלכו כשאבוקות אש בידיהם לפני האויט"א של רבינו מרח' רש"י לכל אורך הדרך עד לבית האכסניא. ואחר כך סיפר לי הרה"ג ר' דוד'ל פרענקעל ז"ל יד ימינו וכן ביתו של הגאון בעל החזון איש זצ"ל, שא' מלומדי כולל חזון איש נכנס אל החזון איש ואמר, כזה חילול ה' שהחסידיים יכולים לעשות, הגיע לכאן אדמו"ר והם עוצרים את כל הרחוב והולכים עם אבוקות אש בידיהם, "די גאנצע גאס איז אפגעשעטעלט, אזא מין איבערקערניש", הלא זהו ביטול תורה! נענה החזון איש ואמר "דאס איז נישט קיין חילול השם, דאס איז א קידוש השם", הרי נותנים כבוד להתורה. (וע"ע בספר זכור לדוד - סיפורים מהרה"ג ר' דוד'ל פרענקעל ז"ל ח"ב עמוד רמח)

סיפר הרה"ח ר' יצחק בנעט שליט"א

בכל משך הדרך מרח' רש"י והלאה נדחפו ונסמכו המוני העם על האויט"א, כדי לזכות לראות צורת קדשו של רבינו, עד שכאשר נכנס האויט"א לרח' דסלר, התחילו הציבור לצעוק שמרגישים באויר ריח של שריפה הנודף מהאויט"א, וסכנה לנסוע בהאויט"א, ור' שלמה בערקאוויטש כיבה תיכף ומיד את האויט"א, והציבור דחפו בידיהם את האויט"א במעלה ההר עד שהגיעו לבית האכסניא.

הביקור אצל הגאון בעל חזון איש זצ"ל

עוד סיפר הג"ר חיים שלום קליין שליט"א:

כאשר הגיע רבינו לבית האכסניא כבר צבאו הרבה אנשים על פתח הבית, וכמעט שנשברו הדלתות והחלונות של הבית מגודל הלחץ והדחק, וליד הדלת עמד א' מאנ"ש הרה"ח ר' יעקב פארקאש ז"ל (התגורר אח"כ בחו"ל), ושומר שלא יכנסו ההמון הגדול בתוך הבית, רבינו נכנס לבית האכסניא ותיכף נעמד להתפלל תפילת מנחה, אחרי תפילת מנחה התחיל רבינו לקבל את העם הצובאים בפתח ביתו לקבלת שלום.

ואחר כך יצא הקול שרבינו נוסע לפוש קצת ליד הים, כדי להסיח דעת הקהל, ומיד רצו כל הציבור למעלה בהר, כי משם היתה הדרך אל הים, ואכן רבינו נסע דרך שם, אבל באמצע הדרך פנה בחזרה לבקר בהיכלו של הגאון בעל חזון איש זצ"ל, וכאשר שמענו שרבינו נמצא בביתו של החזון איש,

התחילו כל הציבור לרוץ כלפי מטה לעבר ביתו של החזון איש.

מרן רבינו ז"ל על מרפסת ביתו של הרה"ח ר' יודא קרויס ז"ל

נראים (מימין לשמאל): הרה"ח ר' חיים צבי שווארץ, הרה"ח ר' חיים שפיצער, הרה"ח ר' יודא קרויס, המשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי, הרה"ח ר' יעקב הלפרין, רבינו זי"ע

כאשר הגעתי לשם כבר נכחו ליד ביתו נאווה קודש ציבור גדול, ואנשים נתלו על גבי החלונות כדי לשמוע סוד שיח שרפי קודש, מכיון שהחלונות היו גבוהים הוצרכו לעמוד על גבי חפצים כדי לראות ולשמוע, אבל אנשי ביתו של החזון איש סגרו את חלונות הבית, וע"כ לא

ובספר זכור לדוד (סיפורים מהרה"ג רבי דוד'ל פרענקעל ז"ל, יד ימינו וכן ביתו של הגאון בעל חזון איש, ח"ב עמוד רמח) מסופר כי רבינו והחזון איש שוחחו על נושאים שונים, על מצב הדת בארה"ק, על החינוך, על משמרת הקודש, על הישיבות וכו', ובתוך הדברים דברו מעניני הרבנות הראשית, ואמר רביה"ק, שהוא מתפלא על דיין פלוני הנמצא ברבנות ומקבל עדות ממחללי שבתות, וענה לו החזו"א, 'און וואס איז מיט זיי אליין'. עיי"ש. ומספר הרה"ג רבי שמואל בראך שליט"א אב"ד אפסי ארץ נאנאש ששמע מרביה"ק זי"ע שיחה זו.

עוד סיפר הרה"ג ר' דוד פרענקעל ע"ה, כי שנת תשי"ב היה אז שנת השמיטה, ושלח אותו החזון איש לשאול את רביה"ק זי"ע בטעם שרבינו מונע עצמו מלשתות חלב בארץ ישראל, והלך ר' דוד'ל לרבינו, ואמר לו רבינו הענין על פי דברי הגה"ק מפלאצק זצלה"ה בספרו קומץ המנחה (פ' בהר), ואחר כך מסר דברי רבינו וטעמו להחזון איש, עיי"ש.

סיפר כ"ק אדמו"ר הגה"ק ר' שמואל צבי הורוויץ זצ"ל מספינקא (בויליאמסבורג) כי שמע מפ"ק של רביה"ק זי"ע, כי באותו שיחה אמר לו החזו"א, כי הדרך הלימוד הנהוג כהיום בישיבות אינה הדרך הלימוד המקורי של גדולי ליטא.

רבינו זי"ע בביקורו בבני ברק

נראים (מימין לשמאל): הרה"ח ר' יודא קרויס ז"ל, רבינו זי"ע, הרה"ח ר' שלמה בערקאוויטש ז"ל, הרה"ח ר' צבי ראטה (ב"ר מענדל) ז"ל

וסיפר הרה"ג רבי שמואל בראך שליט"א אב"ד אפסי ארץ נאנאש, מה ששמע מרבינו זי"ע, כי בשיחה הזו דיבר החזון איש במרירות מהגזירות המרות נגד הדת שנעשה על ידי השלטון בארה"ק, ואמר כי מי יודע עוד איזה גזירות יגזרו על שומרי התורה פה במדינה, ואמר לו רבינו זי"ע ע"ז, כי יותר הוא מפחד שלא יטעמו החרדים טעם ערב במדינה, ממה שהוא מפחד מהגזירות, ע"כ.

וסיפר הרה"ח ר' יצחק בנעט שליט"א כי בשיחה הזו התאונן החזון איש לפני רבינו, כי בבני ברק לא נמצא תלמוד תורה בשפת האידיש, ואין מקום בו יראי ה' יוכלו לשלוח את בניהם, ובאותו מעמד אמר רבינו שהוא יפעול בענין זה לייסד ת"ת בבני ברק בו ילמדו בשפת האידיש, ונהנה החזון איש מזה.

ויש לציין כי החזון איש התבטא בפני מקורביו לאחר ביקורו של רבינו בלשה"ק: **"דער סאטמארער רב איז גבורה שבתפארת"**.

[יש עוד מקום להרחיב היריעה מענין ביקורו של רבינו אצל החזון איש, ואי"ה עוד חזון למועד].

תפילת שחרית בבית המדרש דישיבת חכמי לובלין

מדי יום ביומו התפלל תפילת שחרית בבית המדרש דישיבת חכמי לובלין (כהיום בית המדרש לתורה ולתפילה 'שבט הלוי' ברח' וילקומיר קומת קרקע), (תפילת מנחה וערבית התפלל רבינו בבית האכסניא) בחורי הישיבה התפללו מוקדם

רבינו זי"ע בביקורו בבני ברק בתפילת שחרית בישיבת חכמי לובלין
נראה: ראש הישיבה הגאון האדיר בעל שבט הלוי שליט"א

כהרגלם בכל יום ביחד עם ראש הישיבה בעל שבט הלוי שליט"א, ורבינו הגיע להתפלל שם מאוחר יותר לערך בשעה 11-12, ומקצת מתלמידי הישיבה הצטרפו בכל יום למנינו של רבינו, וכמו כן באו הרבה מאנ"ש להתפלל בצוותא עם רבינו, וסיפר לנו הרה"ח ר' שמואל מאיר געלבער שליט"א שחקוק בזכרוננו עבודתו הקדושה של רבינו בשעת הנחת תפילין, האיך שהרים ידיו כלפי מעלה, וכן תפילתו הק' בהתלהבות ובאש קודש.

סיפר הרה"ג ר' חיים שלום קליין שליט"א, כאשר רבינו גמר להתפלל וחלץ התפילין, נדחפו הבחורים לבקש מרבינו רשות לסדר את התפילין, באחת הימים הגיע לשם להתפלל עם רבינו הרה"ג ר' מרדכי הופמאן זצ"ל מתלמידי מרן הקדושת יום טוב זצ"ל שהיה אז כבר זקן מופלג, ואחרי התפילה כאשר חלץ רבינו התפילין של ראש, דחף את ידיו לפני רבינו, ורבינו היסב פניו אליו כמתמיה, ור' מרדכי נענה ואמר 'איך האב א ענין צוזאם לייגן דעם רבי'נס תפילין', ותיכף נתן לו רבינו לסדר התפילין של ראש, ואח"כ הסביר לרבינו מה היה בכוונתו באמרו שיש לו ענין לסדר התפילין שלו.

ביום רביעי פר' דברים שחל אז ראש חודש אב, עשו בחורי הישיבה סיום מסכתא על מס' חולין, ואח"כ ערכו סעודה עם מאכלי בשר אחרי תפילת שחרית, וכיבדו את רבינו לפאר בראש הסעודה, ורבינו שאל כמה פעמים את בעל שבט הלוי שליט"א האם סיימו באמת את כל המסכתא מרישא ועד גמירא.

במשך שעות ארוכות ביום ולילה קיבל רבינו את כל הציבור הגדול אשר באו מרחוק ומקרוב להתברך מפה קדשו, ולבקש עצה ותושיה, או רפואות וישועות, ובמיוחד נהרו רבים מאנ"ש ותלמידי רבינו אשר התגוררו בעיר בני

ברק וכן בכפרים והמושבים הסמוכים כגון ממסמיה וזרנוגא וגמזו וכדו' להתברך מפ"ק, ורבינו קיבל כל א' מהם בפנים מאירות, וחקר ודרש אותם אודות פרנסתם ואודות מצבם בעיני רוחניות וכדו', והרבה מאנ"ש העלו לפני רבינו זכרונות מימי קדם כאשר התאבקו בעפר רגליו הקדושות בין כותלי הישיבה בסאטמאר וכדו', כמו כן באו להתברך כל בני העיר ואפילו יוצאי מדינת ליטא פקדו את פתח הבית.

רבינו זי"ע בביקורו בבני ברק בתפילת שחרית בישיבת חכמי לובלין
בעת הנחת תפילין של ראש

הביקור אצל הגאון ר' יעקב לאנדא זצ"ל

רב ואב"ד בני ברק

רבינו הלך לבקר את המרא דאתרא הרה"ג ר' יעקב לאנדא זצ"ל, ואח"כ הגיע הרב לאנדא זצ"ל לביקור גמולין אצל רבינו בבית האכסניא.

וכאן המקום להעתיק מספר זכור ימות עולם (ח"ד עמוד תלד) מהרה"ג ר' בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א, שהמרא דאתרא הגר"י לאנדא זצ"ל אמר במעמד הנחת אבן הפינה לבנין בית מדרשינו ברח' רמב"ם בשמחה גדולה כהאי ליטנא.

"כשהי' הרבי מ'סאטמאר כאן ואמר לי שייסד תלמוד תורה שילמדו שם בשפת "אידיש", לא אמרתי לו כלום, רק הרהרתי, רבונו של עולם, האם יהי' למוסד זה זכות קיום, מכיון שהכרתי את מהלך הרוח

בעירינו. וגם ניסו כבר פעמיים לייסד ולא הצליח מהאי טעמא, ועכשיו כאשר אנחנו רואים תשב"ר איגעלעך מיט פיאות, וכפי שאני שומע שהת"ת משגשג ומתרחב, כל בתי נפשי מלאים אורה ושמחה, כי רוח חדש מתחיל לנשב בעירינו, ואין זה רק כחו של אותו צדיק יסוד עולם דער סאטמערער רב".

ביקורו של המרא דאתרא הגאון ר' יעקב לאנדא זצ"ל אצל רבינו זי"ע

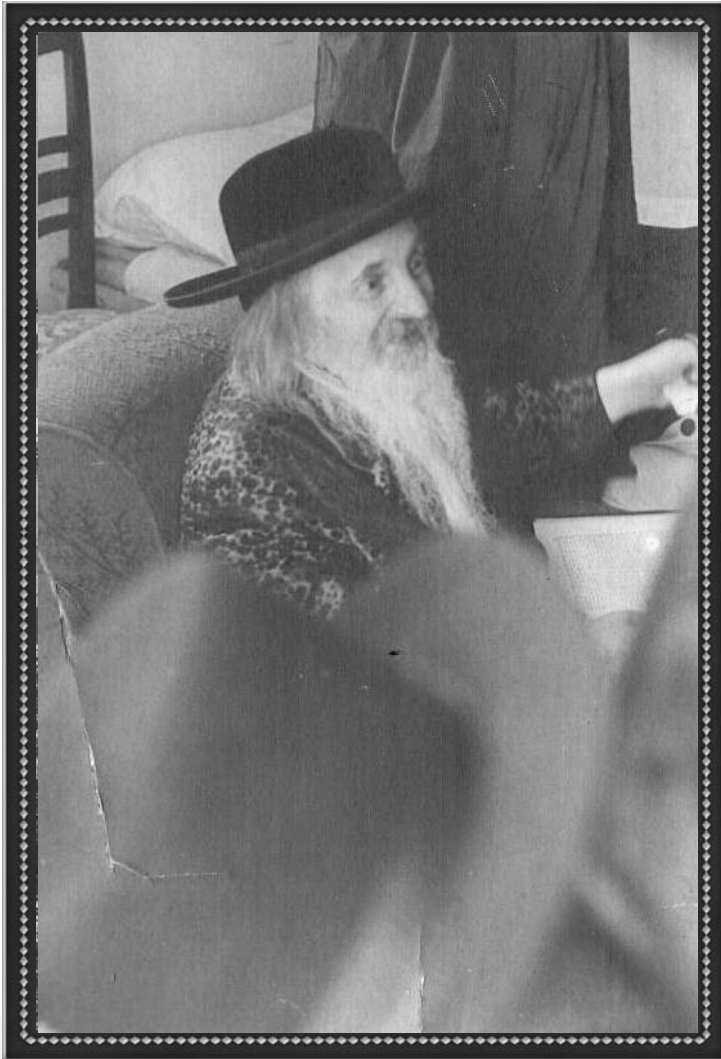
עם בניו הגאון ר' משה יהודה שליט"א רב ואב"ד דבני ברק
ובנו הגאון ר' אליהו שליט"א

הביקור אצל הגאון האדיר בעל שבט הלוי שליט"א

כמו כן הלך רבינו לבקר בביתו של בעל שבט הלוי שליט"א, ורבינו המתיק אתו בסוד שיח בכמה ענינים, וגם דיבר איתו אודות התייסדות התלמוד תורה בשפת האידיש כאשר יתואר בהמשך בהרחבה מה שהעיד הגאון שליט"א בעת חנוכת הבית של בנין הת"ת בשיכון.

רבינו היה רגיל להראות לבעל שבט הלוי שליט"א חיבה יתירה, ובכל ביקוריו בעירו הלך לבקר בביתו, להמתיק אתו בסוד שיח, ואמרנו להעתיק מה ששמענו מהרה"ג ר' חיים שלום קליין שליט"א שה' נוכח אז בעת הביקור (וגם לרבות חלק ממה שדיברו בעת הביקור בשנת תשט"ו):

"הייתי נוכח בביקורו של רבינו זי"ע אצל מרן בעל השבט הלוי שליט"א, וחקוק בזכרוננו ששאל בעל שבט הלוי את רבינו איזה ברכה מברכים על מאכל האורז, והשיב לו רבינו הלא מבואר בשולחן ערוך (אורח חיים סימן רח) שהוא ספק ברכה, והמשיך השבט הלוי שליט"א לשאול שבוודאי ידוע לו הא דמבואר בשולחן ערוך, אבל כוונת שאלתו היתה על הלכה למעשה איזה ברכה מברכים, והוסיף ושאל איזה ברכה מברך רבינו בעצמו על אורז, השיב לו רבינו דבשביל שהוא ספק ברכה אינו אוכל אורז, והוסיף השבט הלוי ושאל בלשון תמיה בכלל נישט? נענה רבינו ואמר שהתכוון לומר שאינו אוכל אורז בפני עצמו, ורק בתוך סעודה אוכל אורז.

רבינו זי"ע בביקורו בבני ברק
בבית האכסניא של הרה"ח ר' יודא קרויס ז"ל

אח"כ הביאו לפני השולחן קאמפאט, שהיה עשוי מתפוחים מיובשות שהביאו מארה"ב, ומכיון שלא הי' ניכר ע"ז צורת פרי, שאל אותו רבינו מה זה?, והשיב השבט הלוי שזהו תפוחים, והגיב רבינו עפיל?, והסביר לרבינו כל הענין שמביאים זאת מארה"ב כשהם מיובשות וכו', ורבינו לא הסכים לאכול מזה, והסביר טעמו ונימוקו דכיון דהם מיובשים א"כ צריכים למרוח ע"ז שומן (שמאלטץ), ומכיון שאין ידוע האם מורחים ע"ז שמאלטץ כשר וכדו', ע"כ אין מהנכון לאכלו.

כמו"כ דיברו אודות שיטת רבינו תם, ורבינו אמר לו בכהאי לישינא: דאלו הרוצים לומר דשיטת רבינו תם קיימי רק במדינת פראנקרייך כיון דשם האופק הוא יותר ארוך, דבריהם הוא לפלא מחמת ג' דברים, א', דסתירת הגמרא במס' שבת (דף לא) על דברי הגמרא במס' פסחים (דף צד) הוא לגבי הקרבת קרבן פסח שהי' בירושלים, וא"כ מוכרח שכל המדובר הוא בארץ ישראל, ב', דהבית יוסף שפסק (אורח חיים סימן רס"א) כשיטת רבינו תם התגורר בארץ ישראל, ג', דהרדב"ז אשר התגורר במצרים, וכתב בתשובותיו דמעולם לא שמענו מי שיחלוק על רבינו תם, ואם כן האיך יעלה על הדעת לומר דשיטת רבינו תם קביעא וקיימי רק במדינת אירופא היכן שהתגוררו בעלי התוס' דהיינו רבינו תם".

הקמת קריה נאמנה

כמו כן הגיע ראש העיר הר"ר יצחק גערשענקארן ז"ל לבקר אצל רבינו, ורבינו דיבר אתו אודות רכישת שטחים בעיר בני ברק להקמת קריה נאמנה עבור קהל עדתו ההולכים לאורו, כדי שיהיו מובדלים ומופרשים מדעות הכוזבות המנשבות ברחובות קריה. וכאן המקום להעתיק מה שכתב הג"ר בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א בספרו זכור ימות עולם (ח"ד מאמר לה אות ח), מה שסיפר לו רבינו בחזרתו מארץ ישראל, כאשר שבת על אם הדרך בעיר לאנדאן יצ"ו.

"עוד סיפר רבינו שראש העיר ר' יצחק גערשענקארן ז"ל מייסד העיר בני ברק, שכידוע שהי' איש חי פעלים וכו', הראה לו שטחים בשביל בניית שיכון, ובתוך שטחים הללו הראה שטח הנמצא על יד כביש ראשי, ועל זה אמר רבינו, שעל אתר השיב להנ"ל שמקום כזה לא יכול לבוא בחשבון, מכיון שהנו על יד כביש ראשי, ע"כ חושש שלא יהי' מציאות למנוע חילולי שבת.

כפי שרבינו תיאר את מקום השטח, אחרי שנים רבות בהיותי כאן התברר אצלי ששטח המדובר הי' אותו מקום שנקרא היום "רמת אהרן".

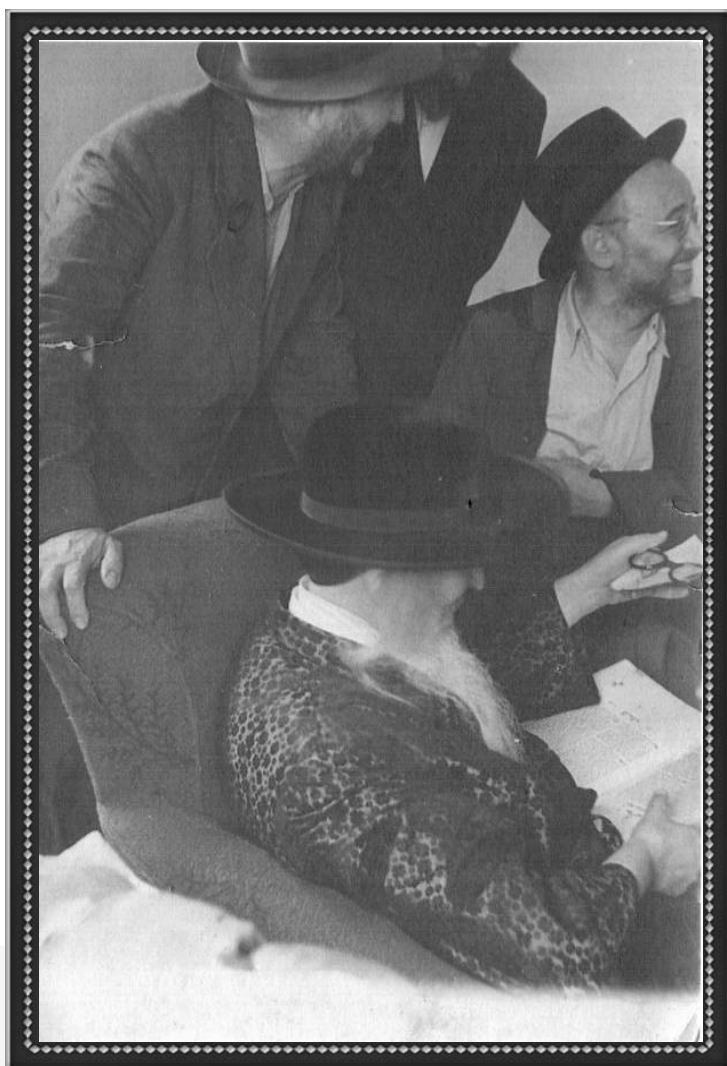
ואכן רבינו הביט בעיניו הבדולחים למרחקים, כי כביש ראשי זה הי' הרבה שנים אח"כ כביש המריבה, רחוב "השומר" המפורסם כאשר מדי שבת בשבתו התקיימו הפגנות מטעם יראי ה' הכואב להם חילול שב"ק, ממילא התחוללו מריבות לפעמים די קשות בהתערבות המשטרה, והגיעו העניינים עד לבית המשפט, עד שהצליחו לסגור קטע מסויים...

ומסיים שם... כי אפילו אחר שמצאנו בעזרתו ית"ש שטח הנוכחי שהוא מקום המתאים מכל

הבחינות, עמד בראש דאגתי לסגור את השכון מסביב, כי ד"ק של רבינו שאמר שחושש מחילול שבת וכו' נשאר חקוק בזכרוני".

סיפר לנו הרה"ח ר' שמואל מאיר געלבער שליט"א:

הייתי בידידות רב עם להבחל"ח הרה"ח ר' יודא קרויס ז"ל אשר זכה לעשות ביתו בית ועד לחכמים בשנת תשי"ב, והציע לי ר' יודא לבוא לביתו אחר כך באישון לילה שאז בדרך כלל מעטים הנמצאים שם, כדי שאוכל לחזות מקרוב בעבודתו הקדושה של רבינו, ואף שהצלחתי להכנס ביום הראשון לביקורו של רבינו אל הקודש פנימה להתברך בפו"פ, מכל מקום חזרתי באותו לילה ראשונה של הביקור בשעה שתים בבית האכסניא להתבשם ולהתענג במחיצתו של רבינו, ונוכחו שם כמה ממקורבי רבינו, כגון המשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ז"ל ובעל האכסניא ר' יודא, והרה"ח ר'

רבינו זי"ע בבית האכסניא מעיין בספה"ק עצי חיים
(בפרשת השבוע - פר' דברים)

חיים שפיצער ז"ל, ורבינו ישב לנוח מעמל וטירחת היום, וישב על כסאו בראש השולחן, ולצידו ישוב מקורביו הנ"ל ושוחחו ביניהם.

אח"כ ראיתי האיך שרבינו הביט מחלון ביתו של ר' יודא המשקיף על ישיבת פונבי"ז הנמצא בקירבת מקום, ור' יודא אמר לרבינו שזה ישיבת פונבי"ז, והיו יכולים לראות האיך שבית המדרש של הישיבה מוארת ובחורים יושבים שם ותלמודם בידם, רבינו התעניין אצלו על הכל, והיה ניכר שהיה לו הנאה מרובה מזה בראותו בחורים העוסקים בתורה בלילות.

ובין הדברים חזר רבינו על דברי בעל הלכות גדולות (בהקדמה) ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז (משלי ח כב), אמרה תורה עד שלא נברא העולם נבראתי, אמר רב הונא בשם רבי שמעון בן לקיש שני אלפים שנה קדמה תורה לבריאתו של עולם וכו', יום יום יומו של הקב"ה אלף שנים, שנאמר (תהלים צ ד) כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול, וכתיב (תהלים קה ח) דבר ציוה לאלף דור, מלמד שנבראת תורה תשע מאות ושבעה וארבעה דורות עד שלא נברא העולם וכו' (עי' בויק"ר פי"ט ט"א), וכשאתה מחשב תשע מאות ושבעים וארבעה דורות לשני אלפים, נמצא כל דור ודור שתי שנים וכו', עיי"ש.

ואמר רבינו שמעולם היה תמה בביאור דברי הבה"ג "נמצא כל דור ודור שתי שנים", אבל כעת נתברר לו כוונת דבריו, שהבה"ג התאונן על ירידת הדורות בזמנו, שכ"כ ירדו קדורנית בכל שנה ושנה, עד שכל שתי שנים היה נדמה כבר לדור חדש, מכיון שלא הי' דומה לדורות הקודמים כלל. אמנם הוסיף רבינו, שהבה"ג התאונן על המצב השפל שהיה בזמנו, שבכל שתי שנים היה נדמה כדור חדש לגריעותא, אבל כהיום הזה שאכשר דרא, שנתרבו בכל העולם חסידים ואנשי מעשה יראי ה' ולומדי התורה, א"כ יש לדרוש דבריו למעלייתא, שבכל שתי שנים נדמה לדור חדש, כי בני ישראל מתעלים מדי שנה בשנה בתורה ועבודת השי"ת ובחיזוק הדת.

אבי מורי הרה"ח ר' מרדכי ז"ל התגורר בעיר פרעשבורג, ואף שתושבי העיר היו בני אשכנז, מכל מקום היה רגיל לנסוע למונקאטש לחסות בצילו של הגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל, ותקופה קצרה אחרי פטירתו בשנת תרצ"ז לפ"ק, קיבל עליו מרותו של רבינו, אבי ע"ה נפגש עם רבינו לראשונה במרחץ להאשאוויטץ בשנת תרח"ץ, ודיבר אתו, ומאז נמשך אחריו בעבודות אהבה ובהערצה מרובה, והיה מרבה לנסוע לחסות בצילו אפילו שהיה מרחק רב בין פרעשבורג הנמצא

במדינת סלאוואקיי לעיר סאטמאר הנמצא במדינת ראמעניע, והיה מקורב אצל רבינו, כמו כן יש לציין כי אף שתושבי פרעשבורג לא היה חסידים, מכל מקום העריצו במאוד את רבינו, כי שמעו הלך לפניו בכל המדינות, ובשנת תשי"ב בהיותו שוכן כבוד בתוכינו, הלך אבי ע"ה לקדם את פניו.

התייסדות התלמוד תורה

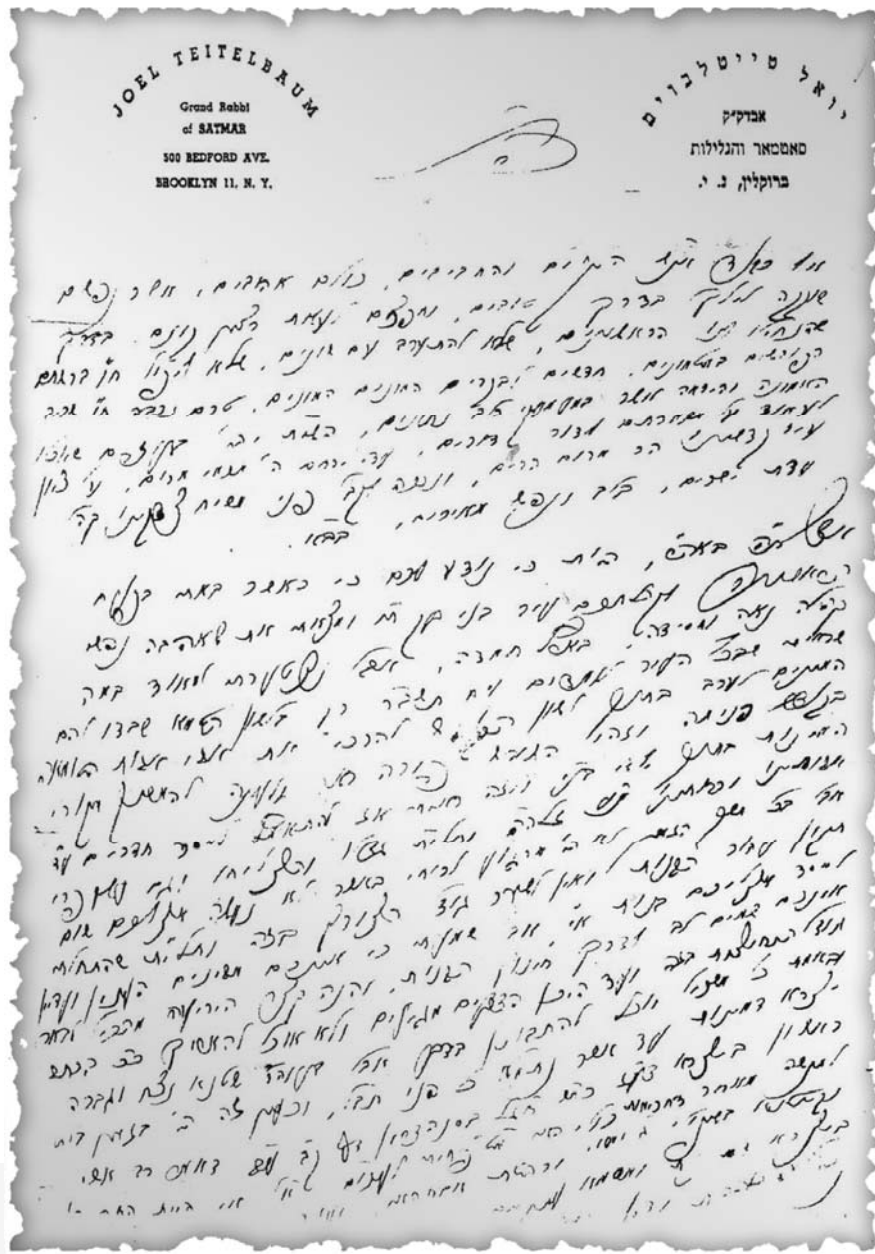
ביקורו של רבינו הק' זי"ע בשנת תשי"ב בעירנו, הטביע את חותמו בתוכינו, והשאיר את רישומו עד לימינו, ודין גרמא כי באלו ימים מעטים אשר רבינו שכן כבוד בקרבנו, אזר כגבור מתניו, להקים תלמוד תורה לצעירי הצאן אשר יתחנכו בדרך ישראל סבא, בדרך המקובל לנן מאבותינו ורבותינו דור דור בלי שינוי כלל אפילו זיז כלשהוא, ובצדק יאמר שגולת הכותרת מביקורו של רבינו הק' זי"ע בעירנו בשנת תשי"ב לפ"ק, הוא הקמת התלמוד תורה, ועל כן מהנכון להרחיב היריעה לתאר מהקורות כאן בעירנו בשדה החינוך קודם שהגיע לכאן רבינו והניח את אבן היסוד של התלמוד תורה בימי הביקור הנעלה.

רבינו הק' בהיותו רועה אבן ישראל הנאמן, בהופיע פאר לשכון כבוד בארץ ישראל, ראה מקרוב את מצב העולים החדשים, אחינו בני ישראל אודים מוצלים מאש, שארית הפליטה אשר זכו להשאר בחיים, אחרי שנות הר"ס עולם, שעלו מהגולה מארצות ראמעניע ואונגארן לארצינו הק', נתפזרו על ידי אנשי הסוכנות בישובים ומושבנים נדחים, שהתנהלו הרחק מדרך התורה והיראה, מתוך מטרה ברורה, להרחיקם מדרך התורה והיראה, וגדול היה החשש שבניהם ובנותיהם יפלו ברשות חינוך הכפירה. ולמרות שהיה על רבינו עול כבד של החזקת מוסדותיו בארה"ב ומוסדות יטב לב בעיה"ק ירושלים, מכל מקום לא עצר בעדו הדבר מלהקים מוסדות תורה נוספים להצלת ילדי הישובים המרוחקים, ועל פי פקודת קדשו הוקמו ששה עשר מוסדות תורה על טהרת הקודש בהרבה ישובים שנקראו בשם "מחזיקי תורה", בהם נתחנכו במשך השנים מאות רבות של תשב"ר שעברו אח"כ למוסדות התורה של החינוך הישן בירושלים ובני ברק, כמנהל בתי חינוך אלו נתמנה הרה"ג ר' חיים אלי' שטערנבערג זצ"ל רב דק"ק סאטמאר בחיפה ואח"כ בקטמון, וגם הת"ת בבני ברק נכללה בין מוסדות 'מחזיקי תורה'.

וכמו כן בעיר בני ברק לא היה בנמצא באותן הימים תלמוד תורה על טהרת הקודש, אשר בו יתחנכו צעירי הצאן בדרך ישראל סבא, להקדיש רוב סדרי הלימוד ללימודי קודש, וללמוד בשפת האידיש, החזון איש ניסה את כוחו

שתי פעמים לייסד ולכונן ת"ת באידיש אבל לא עלתה בידו, בגבעת רוקח היה איש זקן אשר למד באופן פרטי עם מספר ילדים בשפת האידיש, ובעל השבט הלוי שליט"א שלח את בניו ללמוד אצלו, אבל אחרי פטירתו לא הי' להיכן לשלוח הילדים לאלו שהקפידו על שפת האידיש. וכאשר הגיע רבינו בשערי עירנו, וראה את שפל המצב לא מצא מרגוע לנפשו. וכאשר העיד בעצמו במכתב קודש שכתב אחר כך לקהלתנו הק' לעורר הענין לחנך הבנות בבית חינוך 'בנות ארץ ישראל', וזלש"ק בתחילת המכתב (דברי יואל - מכתבים ח"א מכתב לו):

"אל כבוד אנ"ש היקרים והחביבים, כולם אהובים, אשר נפשם שוקקה לילך בדרך טובים, וחפצים לעשות רצון קונם, בדרך שהנחילו לנו הראשונים, שלא להתערב עם שונים, שלא ליפול ח"ו ברשתם הפורשים במטמונים, חדשים לבקרים המונים המונים, טרם נכבה שביב האמונה והיראה אשר במעמקי הלב נתונים, השי"ת יהי' בעזרם שיוכלו לעמוד על משמרתם לדור דורים, עדי ירחם ה' משמי מרום, על ציון עיר קדשינו הר מרום הרים, ונזכה לקבל פני משיח צדקינו קהל עדת ישרים, בלב ונפש מאירים, בב"א.

אדשת"ה באה"ר, היות כי נודע לכם כי כאשר באתי בפעם

מכתב קודש של רבינו בו מתאר ביקורו הראשונה בבני ברק והצלחתו לייסד את התלמוד תורה

הראשונה לקהלתכם עיר בני ברק ת"ו, ומצאתי את שאהבה נפשי קהלה נאה וחסודה בארץ חמדה, אבל נצטערתי למאד במה שראיתי שבכל העיר לומדים עם תשב"ר רק בלשון הטמא שבדו מלבם בקודש פנימה, וזהו השורש פורה ראש ולענה להמשיך מקורי המינות בתוך ילדי בני, ולזה ראיתי אז להתאמץ לייסד חדרים ע"ד אבותינו ורבותינו נ"ע זלה"ה, ותלי"ת גדלו והצליחו וגם עשו פרי".

ונכון להעתיק מה שסיפר לנו א' מפארי וישישי שכונת זכרון מאיר שליט"א, שבדידיה הוי עובדא שנכנס באותו יום שהגיע רבינו אל הקודש פנימה לקבלת שלום, ולקח עמו בנו הילד, ורבינו שאל את הילד באיזה כיתה הוא לומד, והשיב הילד בשפת העברית בכיתה 'חי"ת' (בשפת העברית הטמאה כשאומרים תיבת ח' אומרים בת דגושה, ונשמע כמו שאומרים בלשון הקודש חט"א), ונענה רבינו בבת שחוק מכאיב, "אין כיתה א' איז שוין געווען א חטא"...

ואכן רבינו התחיל תיכף ומיד להרבות פעלים להקמת אבן היסוד של תלמוד תורה על טהרת הקודש ובשפת האידיש. ותיכף התחיל להוציא מחשבתו הטהורה מן הכח אל הפועל, ויזכר לעד פעולותיו המרובות של הרה"ח ר' יודא קרויס ז"ל שהלך להתדפק בבתי עסקני העיר לעורר את לבבם להטות שכמם לבוא לעזרתו של רבינו, וביקש מהם לבוא לבקר אצל רבינו ולדון איתו בדבר הקמתה, ואכן באמצע קבלת הקהל נכנסו עסקני העיר אל הקודש פנימה, ורבינו הפסיק לקבל את הקהל, וישב לדון עם העסקנים בענין הקמת הת"ת, רבינו תיאר לפניהם אודות גודל הנחיצות ליסד ת"ת בשפת האידיש, ונתייסד אז וועד לנהל עניני הקמת הת"ת, חברי הוועד היו, הרה"ג ר' מרדכי האפמאן ז"ל, הרה"ח ר' יודא קרויס ז"ל, הרה"ח ר' מיכאל אליעזר שפרינצעלעס ז"ל, הרה"ח ר' ישכר בענעדיקט ז"ל, ועוד.

כל א' מחברי הוועד הציעו שמות אנשים נגידיים בעם ממכיריהם, והם הלכו להזמין אותם לבוא אל רבינו, המשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ז"ל התנצל בפני חברי הוועד שלא יהי' בעיניהם לפלא כי רבינו מבקש כסף מתושבי העיר, כי הוא משוקע בחובות עצומים, אשר הוצרך לקבל על עצמו עבור הקמת המוסדות הק' בארה"ב. הרה"ח ר' מיכאל אליעזר שפרינצעלעס ז"ל מחברי הוועד ומראשי עסקני העיר נענה ואמר שאין לו מעות לתת בשביל הקמת הת"ת, אבל ביכלתו להרים תרומה את 'גופו' עבור הת"ת (דהיינו להרבות פעלים בגופו למען הקמתה)... ואכן רבות בשנים עמד ר' מיכאל אליעזר לימין הת"ת בכל כוחו ויכלתו, והיה חוזר על דלתי הנדיבים ותושבי העיר להתרימם בעבור קיומה.

במשך כל ימי הביקור היה רבינו עסוק בענין זה, וכאשר ביקר אצל רבני העיר, המרא דאתרא הגאון ר' יעקב

לאנדא זצ"ל, ויבלחט"א הגאון בעל שבט הלוי שליט"א, הביע לפנייהם משאלות לבבו להקים ת"ת, וביקש מהם לבוא לעזרתו. כמו כן במשך ימי הביקור התקיימו כמה וכמה אסיפות בבית האכסניא בענין הקמת הת"ת, וכמו כן הזמינו הרבה נגידים לבוא אל הקודש, ורבינו עזרר את לבבם, להוזיל זהב מכיסם, למען הקמת הת"ת, ואכן הם התחייבו לנדב סכומים הגונים, והי' לפלא כי לפעמים נרדם רבינו תוך כדי שיחתו עם הנגידים, וכאשר התעורר המשיך לדבר היכן שהפסיק קודם שנרדם.

וסיפר הרה"ח ר' יהושע ווייס שליט"א שהיה נוכח בהאכסניא בעת שדיבר רבינו מענין לפתוח ת"ת בבני ברק באידיש, ונכחו שם כמה נגידים וביניהם הי' הנגיד הרה"ח ר' טובי' שעכטער שליט"א שנקרא לבוא אל הקודש, וביקש רבינו מכל הנאספים להטות שכמם לבוא לעזרתו בהקמת הת"ת, ואכן ר' טובי' הרים תרומה נכבדה למען הקמת הת"ת.

סיפר הג"ר חיים שלום קליין שליט"א:

בא' מימי הביקור הלכו בשעת ליל מאוחרת כמה אנשים מכובדים מהנהלת חברי הוועד, לביתו של הנגיד הרה"ח ר' יעקב האלפערין ז"ל מחסידי טשארטקוב מייסד שכונת זכרון מאיר, אשר כבר עלה על משכבו, והעירו אותו משנתו כי רבינו קרא אותו, ותיכף מיהר את צעדיו לבית האכסניא, רבינו קידמו בברכה ואמר לו שברצונו לייסד תלמוד תורה באידיש, ואמר ר' יעקב לרבינו, אדרבה!, והוסיף לומר שמוכן להרים תרומה נכבדה עבור הת"ת, אבל בתנאי שיבנו את בנין הת"ת בשכונת זכרון מאיר אשר יסד, ואז יתן סכום עצום כאשר נקב אז, ואכן כך הי' שהת"ת נבנה בשכונת זכרון מאיר ברח' הלפרין 12, ור' יעקב הוזיל זהב מכיסו עבור בנינה, ובנין זה מתנוסס לשם ולתפארה עד היום הזה, אשר לאחרונה עבר לשם משכנה של הישיבה קטנה ובחורי חמד עוסקים שם בתורה ביגיעה ובהתמדה, וגם בית מדרשינו המפואר לתורה ולתפילה.

*

בין הבאים אז לבית האכסניא הי' א' מנגידי העיר, אשר רבינו הזמינו אליו לבקש ממנו עזרתו הנדיבה לייסד הת"ת, ונענה אותו נגיד שהיות שכבר עברו כמה שנים מנשואיו (בזיוו"ש אחרי שנות המלחמה) ועדיין לא נפקד בפרי בטן, וע"כ אם רבינו מבטיחו להפקד בבן זכר, הרי הוא מסכים להרים תרומה הגונה כפי אשר ינקוב רבינו, רבינו הקשיב לדבריו ונרדם לערך עשר דקות, וכאשר התעורר רבינו שאל אותו כמה הוא מוכן לנדב עבור הת"ת, והשיב הלה, "רבי! איך בין א סוחר, איך מאך א גישעפט", אם

רבינו מבטיח לי בן זכר אני נותן כמה שרבינו מבקש, ושוב נרדם רבינו כמה פעמים - אני עמדתי מן הצד במרפסת ושמתי אזני כאפרכסת לשמוע את כל המו"מ עם רבינו, וגם אחר כך בררתי יותר - ובסוף אמר לו רבינו "אונז זאג מיר נישט צו, אז איהר וועט געבען וועט דער רב"ש"ע העלפן".

נענה הנגיד הנ"ל ואמר, אספר לרבינו עובדא דהוי, זקנתי ע"ה לא זכתה להוושע בזש"ק במשך שנים רבות אחרי נשואיה, וזקני ז"ל היה רגיל לנסוע בתדירות להגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זצ"ל, זקנתי ע"ה הפצירה בבעלה מדוע אינו מזכיר עצמו לפני הגה"ק משינאווא להפקד, והרי שמעו הולך בכל המדינות כאיש עושה פלא, וברכותיו עושות פרי. והתנצל זקני ז"ל דבשעה שנכנס להיכלו של הגה"ק משינאווא אוחז אותו חיל ורעדה, ואינו יכול לפתוח פיו לבקש משאלות לבבו, אמרה לו זקנתי אם הנך כזה בטלן, א"כ ניסע שנינו לביתו נאווה קודש.

ובאותו תקופה הגיע הגה"ק משינאווא לבקר בקירבת מקום מגוריהם, הלכו שניהם יחדיו ונכנסו אל הקודש פנימה, והיא התחילה להפציר בו שהרי כל כך הרבה אנשים באים לשחר את פני קדשו ושוטחים לפניו צרותיהם והם נענים בדבר ישועה ורחמים, ואילו בעלה שכבר רגיל לחסות בצלו שנים רבות, אבל הוא בטלן ואין ביכלתו להזכיר מצבו, וע"כ מבקש ממנו שיחוס וירחם עליהם להבטיחם להפקד בן זכר, נענה הגה"ק משינאווא ואמר לה, שאינו יכול להבטיח, אבל היות שבאתי לכאן לאסוף מעות בשביל נישואי א' מצאצאי הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, והנני נצרך לסכום קצוב, ואם תתן לי הסכום הנ"ל אז יעזור הבוכ"ע ותזכו לזש"ק, ושאלה זקנתי האם יש אפשרות להמתין עוד שתי ימים עד שתצליח לאסוף סכום זה, והסכים הגה"ק משינאווא, זקנתי חזרה לביתה ומכרה את ביתה והפרה שהיו ברשותה ועוד הוצרכה ללוות סכום כסף להשלמת סכום הנקוב, והביאה את כל הסכום לידי הגה"ק משינאווא אשר נתמלא בשמחה גדולה ונענה ואמר אני איני יכול להבטיח, אבל בטוח אני שזכותו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע תגן בעדך באלף המגן שתוושעו, וכך הוה, לתקופת השנה נולד להם בן זכר, ואח"כ נולדו להם עוד כמה בנים. והמשיך לפרט את דודיו אשר נולדו לזקנתו, וגם פרט בשם א' מדודיו אשר התגורר בקראקא ורבינו הכירו.

וסיים ואמר, היות ורבינו אינו רוצה להבטיח, א"כ בקשתי שטוחה שכשם שהבטיח הגה"ק משינאווא שבזכותו של הרה"ק מליזענסק תוושע זקנתי, כמו כן יבטיח לי רבינו באותו מטבע לשון שבזכות

הקמת הת"ת אזכה להוושע. והשיב לו רבינו הנה הגה"ק משינאווא היה יכול להבטיח בזכותו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך, אני איני יכול להבטיח. הנ"ל הוסיף להפציר אבל ללא הועיל רבינו לא הסכים בשום אופן להבטיחו רק חזר ואמר שזכות הקמת הת"ת גדול עד למאוד.

כאשר ראה רבינו שחפץ ה' בידו הצליח, להקים יסוד איתן עבור הת"ת, ושאיפתו ומאווייו מתחיל לקרום עור וגידים, התחיל רבינו לחקור ולדרוש אחרי מלמדים הגונים, הראויים ללמד את צעירי הצאן, א' מהנאספים הציע את הרה"ח ר' צבי אלימלך געלבמאן ז"ל, ורבינו צוה שיקראו אותו, ר' צבי אלימלך התעסק לפרנסתו בבית הדואר, ותפקידו היה לחלק המכתבים שהגיעו על ידי הדואר בין תושבי העיר, ותיכף כאשר שמע קול המבשר שרבינו קרא אותו, מיהר צעדיו תיכף ומיד כאשר כל חבילת המכתבים איתו לפני רבינו, והציע לו רבינו לשמש כמלמד, ושאל ר' צבי אלימלך הלא יש לי כבר פרנסה מבוססת, והראה באצבע על חבילת המכתבים שנשא עמו, והפציר בו רבינו שוב לקבל המשרה עליו, והסכים ר' צבי אלימלך לזה, כאשר חזר לביתו וסיפר לבני משפחתו דברים כהווייתן, שרבינו ביקש ממנו לשמש כמלמד ונתן לו הסכמתו, ואשתו התחילה לשדלו בדברים, הרי עד כה לא היתה קיום לת"ת באידיש כאן בבני ברק, ומי יאמר שת"ת זו יתקיים ויוכל עמוד, ואיך אתה מניח אחר כך פרנסה מבוססת, ר' צבי אלימלך לא ידע לשות עצות בנפשו כדת מה לעשות מכיון שכבר הבטיח לרבינו שיקבל עליו זאת המשרה, ויהיו לפלא דכאשר עלה על יצועו בלילה, ראה בחלומו את רבו הגה"ק ר' יעקב אלימלך פאנעט זצ"ל הי"ד אב"ד דעעש מח"ס זכרון יעקב, שאמר לו "דער סאטמארער רב איז א גוטע משלח, א גברא דמרי' סייעיה, אין זיי נישט מסרב פאר אים", כמובן שר' צבי אלימלך ראה בזאת אות מן השמים, ולקח המשרה עליו לחנך את צעירי הצאן מאז ועד יומו האחרון, והוא הגבר אשר היה מלמד הראשון של הת"ת החל בבית המדרש ברח' קאליש, ואח"כ בבנין הת"ת בשכונת זכרון מאיר, וגם לרבות באחרית ימיו כאשר עברה הת"ת למשכנה החדש בשיכון קרית יואל, יהי' זכרו ברוך.

ביום שישי ערש"ק פ' דברים, הגיעו ימי זוהר אלו לסיומם, כאשר רבינו נפרד מבני הקהילה, בברכות לרוב שחפץ ה' בידם יצליח, להרחיב גבולות הקדושה, ברוב אונים ואמיץ כח, ונסע בחזרה לשבות את שבתו בעיה"ק ירושלים ת"ו. וסיפר הרה"ג ר' חיים שלום קליין שליט"א שאנ"ש הפצירו עד למאוד את רבינו כמה וכמה פעמים, שיואל להשאר לשבות את שבתו בעיר בני ברק, אבל רבינו לא רצה לישאר כאן על שבת קודש מטעמים הכמוסים אתו, ואפילו כאשר אמרו לו שיביאו לכאן מלבושי השבת, לא הסכים, וחזר לעיה"ק ירושלים.

בעזרי

קול תורה

לכל חובבי תורה הי"ו

היות שזכינו ב"ה השבוע לקבל פני כ"ק אדמו"ר
פאר הדור מרן יט"ב האבד"ק סאטמאר שליט"א
פה בני ברק ולהנות מזיו קדשו ותיכף לת"ת ברכה
שהאדמו"ר שליט"א יסד פה צדינו בני ברק - זכרונם לברכה

תלמוד תורה

עבור תינוקות של בית רבן ברוח ישראל סבא
וקנה בית נאמן לה' ולתורתו לצורך זה.

לכן באנו לעורר את לבב אחב"י חובבי תורה

אשר יראת ה' נוגע ללבבם שישתתפו להיות

נמנים לדבר מצוה ליטת חבל במוסד הקדוש הזה.

ויכולים לפנות בענין זה ליתר צדקה אדמו"ר שליט"א
במשך עיכובו פה אדמו"ר ח"י

או אל הרבני הנזיד מנהיג יודא קרויס נ"י בזכרון מנחם.

הש"ת יעזור שנוכה להרחיב גבולי הקדושה ולהרמת
סרן התורה ולראות בישועתו של כלל ישראל במהרה.

עש"ק חסד וחסד אתכם כושר דבר לכם
הלמידה והישיבה סאטמאר בבני ברק

קול קורא לבוא לעזרת הת"ת זמן קצר אחרי הקמתה

באותו יום ערב שב"ק אחרי שרבינו חזר לעיה"ק ירושלים
ת"ו, התאספו תלמידי וחסידיו רבינו אשר כבר התגוררו
בבני ברק, לדון בדבר הקמת הת"ת לעשות רצון צדיק,
והדפיסו קול קורא לתושבי העיר לבוא לעזרת ה'
בגיבורים, להיות נמנה לדבר מצוה רבתי זו ולסייע כפי
יכלתם.

וכמו כן כאשר חזר רבינו לעיה"ק ירושלים ת"ו, פנה ביום
ראשון פ' ואתחנן שלאחריו, במכתב לחובבי תורה
הקדושה בארצינו הק', בדבר נחיצות יסוד התלמוד תורה
בעיר בני ברק, ובקשתו שטוחה לבוא לעזרת ה' בגבורים,
ומחמת חובת הקודש אמרנו מהנכון להעתיק האגרת
הזאת (נדפס בספר זכור ימות עולם ח"ד עמוד שצב):

**"היות שבימים אחדים שהייתי בבני ברק ראיתי
את גודל הנחיצות לייסד שם ת"ת עבור תינוקות
של בית רבן ברוח ישראל סבא ויסדנו שם ב"ה
ת"ת, ונחוץ לזה לקנות ולכנות בית אולפנא
לצורך זה אשר עולה לדמים מרובים בעת הזאת.**

לכן הנני לעורר בזה את לבב אחב"י חובבי תורה נדיבי עמינו עם אלוקי אברהם ששימו לב לענין
הנשגב הזה ולגודל חשיבותו שהבל פיהם של תינוקות של בית רבן היא לנו לחומה בצורה בגלות
המור הזה ואין לנו שיוור רק התורה הזאת. לכן יתאמץ כל או"א מאחב"י שיודע להעריך חשיבות
הענין לעזור ולתמוך במוכ"ז ההולכים בשליחות של מצוה, ברוח נדיבה וביד רחבה כברכת ה' עליהם
שיוכלו לגמור את הענין ולהוציא מכח אל הפועל. וזכות המצוה של החזקת לומדי תורה יגן על כל
המסייעים והמשתדלים להנצל מכל עקתין ומרעין בישינ ולהתברך בשפע ברכה והצלחה ולראות
במהרה בישועתן של ישראל, כעתירת הבעה"ח למען המצוה. יום א' ואתחנן ה' תשי"ב פעיה"ק
ירושלם תובב"א. (ח"י"ק)

יו"ל לרגל מגבית השנתית

הנהלת הוועד בבני ברק פירסמו אגרת קודש זו של רבינו, ובשולי היריעה הוסיפו בזה"ל:

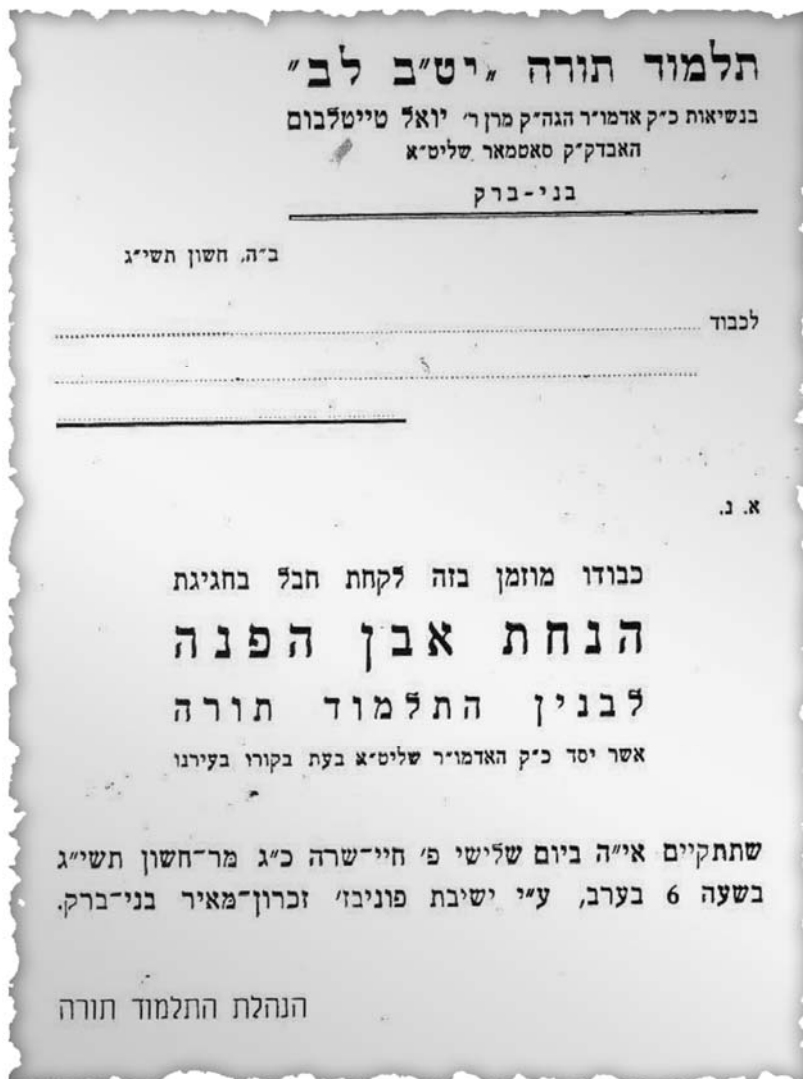
הגאון בעל חזון איש שליט"א נתן לצורכי הבנין סך מסוים, וצוה לפרסם אין שגם הוא רואה תועלת גדול ומבקש בתמיכת הת"ת.

ואמרנו להעתיק מתוך דרשתו של הגאון האדיר בעל שבט הלוי שליט"א אב"ד ור"מ זכרון מאיר, בעת חנוכת הבית לבנין הת"ת החדש בשיכון קרית יואל, ביום ו' אלול שנת תשנ"ח לפ"ק:

"אהובי ורבותי 'שמחתי באומרים לי בית ה' נלך' (תהלים קכב א), לפני כחמישים שנה בא אל ביתי

האדמו"ר מסאטמאר זי"ע, אשר הייתי בידידות גדולה עמו, והזמין אותי להשתתף יחד בהנחת אבן הפנה של ת"ת סאטמאר 'יטב לב' בעירנו ב"ב, ובימים ההם היה אפשר לומר במלוא מובן המלה שמחתי באומרים לי בית ה' נלך.

ואספרה מעשה אשר היה לי עם מרן החזון איש זי"ע, לפני חמישים ואחד שנים כשבאתי לכהן כרב פה זכרון מאיר חיפשתי מקום לחנך את ילדי בשפת האידיש, ומצאתי יהודי זקן אחד בביהמ"ד בגבעת רוקח שהיה מלמד טף בשפת האידיש לאלה אשר ענין זה נגע ללבם, אותו יהודי שבק חיים לכל חי, ושאלתי את ידידי מרן החזון"א מה נעשה עתה, וענה לי, אין לכם ברירה אלא לחנך הילדים בת"ת שע"י חנינה"ע.

הזמנה למעמד הנחת אבן הפינה של הת"ת

זמן קצר לאחר מ"כ בא האדמו"ר מסאטמאר זי"ע וזה היה ביקורו הראשון בבני ברק, ודיבר עמי על אודות כוונתו לייסד ת"ת בדרך ישראל סבא כמנהג אבותינו ורבותינו על טהרת הקודש וכמובן שילמדו שם בשפת האידיש, ובקשני שאשתתף עמו בענייני חינוך הת"ת, בקבלת המלמדים וכיו"ב, וכן הוה.

והיום כאשר אני מסתכל על העבר זמן אשר נתייסד הת"ת, זה היה מפנה והחלוץ הראשון בכל החינוך החרדי בב"ב, ולאחר שהוא ייסד הת"ת, המשיכו גם אחרים מכתות החסידים וגם מבני הציבור מליטא והקימו תלמודי תורה בשפת האידיש, והיום ב"ה יש אלפי אלפים שמתחנכים על טהרת הקודש בשפת האידיש כמנהג אבותינו ורבותינו.

ועל היום הזה אשר נתייסד הת"ת אנו קוראים בצדק "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו" (תהילים קיח כד) כי שמחת התורה ושמחת החינוך הטהור קיבל אז מפנה חזק בכל עירנו ב"ב. וכן אני קורא פעמיים "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך", פעם אחת על הארבעים ושש שנה שחלפו, ופעם שניה על היום הזה.

ולאחר ארבעים ושש שנים שיש לי עוד הזכיה לעמוד פה בעירנו ב"ב, ולהשתתף שוב במעמד זה יחד עם צדיקים וחרדים שמגבירים חיל ומרחיבים גבולות הקדושה, ומייפים את בתי החינוך שיהיה בהרחבת הדעת.

וכך אנו אומרים היום, כי חנוך הבית הראשון היה עדיין בחיים חיותו של האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל, והיום הזה נתחנך הת"ת ע"י תלמידיו ותלמידי תלמידיו אשר גדלו והצליחו ועשו פרי, פרי קודש הילולים לה', כאשר רואים בכל מקום אשר אלו שהתחנכו בבתי חינוך על ברכיו הטהורים גדלו והצליחו ועשו פרי משום שמסר נפשו ונתייגע על זה".

וכמו כן מצאנו לנכון להעתיק מה שכתב הרה"ג ר' בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א בספרו זכור ימות עולם (ח"ד מאמר לה אות ו-ז), תוכן שיחתו עם רבינו הק' בענין יסוד התלמוד תורה, כאשר שהה רבינו לשבות את שבתו (פר' ראה) בעיר לאנדאן יע"א, על אם הדרך בחזרתו מארצו הק' למעון קדשו בארה"ב:

"מוצאי שבת קודש נכנסתי אל הקודש פנימה לבקש רבינו שיאציל ברכתו עלי בכלל, ובפרט שהי' נא מצליח דרכי אשר אני הולך להתיישב באה"ק תובב"א..."

רבינו החזיק אותי שעה ארוכה... אחר שעה ארוכה אמר בבדיחותא - "אט אט כבר העיר השחר" - בטרם נסיעתך (ר"ל נסיעתי) עוד תכנס". למחרת היום אחר תפלת שחרית נכנסתי, ואז התחיל לספר שייסד תלמוד תורה בבני ברק והשאיר סכום כך וכך אצל ר' יודל קרויס ז"ל (הי' מחשובי בעלי בתים בק"ק דעברעצין, ואחר המלחמה ישב כמה שנים באנטווערפן, ועלה לארה"ק בקיץ תשי"ב לפני ביאת רביה"ק לאנטווערפן, הי' איש חשוב מאוד, מלא מרץ (אך מחלתו מחלת לב מנע ממנו להיות פעיל), הי' מקורב אצל רבינו עוד לפני החורבן הנורא (ל"ע). ומיד הוסיף ואמר, שמבקש אותי לנהל הענינים ולעשות פעלים להצלחת התלמוד תורה להגדיל תורה בארעא קדישא, כשבאתי לכאן סיפר ר' יודל ז"ל שכאשר רבינו נתן לו הכסף מיאן לקבלו, והתנצל באומרו שהוא חולה, ואז אמר לו רבינו - "הרי ב"צ כבר צריך לבוא והוא ינהל הענינים, וסיים רבינו: - "האלטן געלט איז דיר אויך שווער"? (נפטר בשנת תש"כ ומנו"כ בז"מ בני ברק יהי' זכרו ברוך לחיי עוה"ב), והאציל ברכתו הקדושה שהי' נא מצליח דרכי, ואמר בזה"ל - הן אין אונזערע ענינים (כלומר בעסקנות) והן אין דיינע ענינים".

כאשר חזר רבינו הק' זי"ע למעון קדשו בארה"ב, המשיך להרבות פעלים עבור הקמת הת"ת, ופנה לנדיבי עם לבוא לעזרתו בסיוע שיש בו ממש, למען יוכלו לברך על המוגמר, ולייסד הת"ת בשעה טובה ומוצלחת, ונכון להעתיק מכתב קודש אשר שלח תיכף אחרי חזרתו לארה"ב (נדפס בספר דברי יואל - מכתבים ח"א מכתב לב):

ב"ה, ג' לס' ושמחת בכל הטוב תשי"ב. שוכט"ס לכבוד ידידי היקר הרבני הנגיד הקצין נכבד ונעלה מפו' לשבח ולתהלה רודף צדקה וחסד כש"ת מוה"ר בנימין ציטרון נ"י.

אדשה"ט, בטח ידוע לכמ"ע נ"י שהייתי בקיץ זה בארץ ישראל, ובעזרהי"ת כבר התחלנו שם בבנין עבור הישיבה בעיר הקודש ירושלים ת"ו, ונכנסו בעול גדול עד אין לשער, ועתה בהיותי שם ראיתי את גודל הנחיצות להרבות גבול הקדושה, וניתוספו ב"ה ספסלי בני מדרשא בתלמידים הגונים יראי ה', וכמו כן יסדנו ת"ת עבור תשב"ר בתוככי ירושלים עיה"ק ת"ו ובבני ברק ושאר ערי הקודש תובב"א להציל גדיי הצאן.

ואמרנו להעתיק עוד מכתב קודש אשר כתב רבינו בשנת תשי"ד לפ"ק, אודות נחיצות לתמוך הת"ת אשר הקים בישובים החדשים וביניהם בעירנו בני ברק (נדפס בדברי יואל-מכתבים ח"א מכתב לח)

אל אחב"י, אוהבי ומוקירי תורה די בכל אתר ואתר הי"ו. היות שבהיותי בארה"ק ת"ו בשנה העל"ט וראיתי שם הרבה אנשים מפליטי הגולה חדשים מקרוב באו שמפוזרים במקומות מושבותם

בהישובים שבארה"ק ת"ו, אשר אין שם בתי חינוך על טהרת הקודש לילדיהם שיחיו, וראיתי גודל הנחיצות ליסד שם בכמה מקומות בעיירות ובכפרים בארה"ק תלמוד תורה לחינוך בניהם, ובעזה"ש"ת מאז ועד עתה הצליחו הת"ת דשם וגדלו ועשו פרי לשם ולתפארת בהרבצת תורה ביראה טהורה לילדי ישראל מפליטי הגולה המקבלים הדרכה רוחניות בתורה ויראת שמים בבני ברק, נתני' חיפה, בכפר גדעון, בית שאן, ושאר המקומות.

והנה מובן שיש בזה עול גדול וכבד לשאת את המשא הכבדה הזאת להחזקת מוסדות הנ"ל, כי מצב הכספי קשה מאוד עד אין לשער, ולכן בקשתי שטוחה מול אחב"י רחמנים בני רחמנים שוחרי תורה נדיבי עם אלוקי אברהם להושיט לענין נחוץ הזה יד עזרה ברוח נדיבה וביד רחבה, לעזור להחזקת המוסדות והת"ת הקדושות במקומות הקדושים, ולסייע בעול הכבד הזה.

וזכות מצוה החזקת תורה יגן על כל העושים והמעשים להנצל מכל עקתין ומרעין בישין, ולהתברך בשפע ברכה והצלחה עדי נזכה להרמת קרן התורה הקדושה וישראל, ולראות במהרה בישועתן של ישראל ושמחתן. כעתירת הבאעה"ח למען המצוה יום א' לסדר ותחיין את הילדים, התשי"ד. (חי"ק)

שערי התלמוד תורה נפתחו, ביום א' פר' כי תבוא י' אלול שנת תשי"ב, לצעירי הצאן בני שלש וארבע, במתי מעט בשמונה תלמידים, ביניהם היו: הרה"ח ר' יעקב קליין שליט"א אב"י בקהלתינו הק', הרה"ח ר' חיים צבי פאלאטשעק שליט"א (מארה"ב), הרה"ח ר' צבי דרומער שליט"א (מארה"ב), א' מבני הרה"ח ר' משה שווארץ ז"ל, ועוד כמה מתלמידי מרן החזון איש זצ"ל, המלמד היה הרה"ח ר' צבי אלימלך געלבמאן ז"ל כמתואר למעלה. ומשכנה הראשון הי' בבית מדרשינו ברח' קאליש.

כמו כן נתייסד אז כיתה לילדים בני שמונה ותשע שנים, הלומדים כבר גמרא, המלמד היה הרה"ח ר' יודא לייזעראוויטש ז"ל מחסידי גור שהי' סופר סת"ם חשוב, והתחילו בלימוד במס' בבא מציעא פרק אלו מציאות, מקום הלימוד הראשונה היה בחדר האוכל של ישיבת חכמי לובלין, סדר הלימודים התחילו בכל יום בשעה תשע שאז סיימו הבחורים לאכול ארוחת הבוקר, ושם למדו עד שעה אחת, ואחרי הצהרים חזרו לשקוד על תלמודם, משעה שלש עד שעה חמש. וקבעו שם מקום לימודם במשך כמה שבועות עד סוף השנה, ובתחילת שנת תשי"ג לפ"ק למדו בבנין שהי' באמצע בניה ברח' חפץ חיים (נגד בנין המקוה).

ידוע שכאשר התייסד הת"ת, לא ידע מרן החזון איש זצ"ל את נפשו משמחה, שהוקם בבני ברק תלמוד תורה

על טהרת הקודש ובשפת אידיש, והיה מרבה להביע שמחתו לפני מקורביו באמרו " יש לנו חדר בבני ברק". וגם תרם סכום הגון להחזקת הת"ת, וחזיק בכל עת ענין זה, ושיבח את מעשי רבינו זי"ע, וכפי הנודע ציוה לתלמידיו שישלחו את בניהם לת"ת זה, וכן עשו.

כל ההתחלות קשות, אבל עסקני הנהלת הת"ת לא אמרו נואש והמשיכו ביתר שאת ויתר עוז בעבודתם הקדושה, לנצח על מלאכת בית ה', כאשר האריך הרה"ג ר' בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א בספרו זכור ימות עולם (ח"ד עמוד שצג):

לאמיתו של דבר אין מלים מתאימים שיוכלו לתאר את הקושיים שעמדו נגדינו בדרכינו. ואני יודע שאף גם מה שאספר ייתראה בעיני דור החדש הי"ו שמצא הכל על תילה בנוי' בעזהי"ת כגוזמא בעלמא, כי אין להם מושג לתפוס, היאך יתכן שעברנו דרך כה קשה, כי לפי המושגים של ימינו לא יאומן כי יסופר, שדרכינו הי' מליאה קוצים ודורדרים של התנגדות מכל הצדדים.

תלמוד תורה „יטב לב"

בנשיאות הגה"ק מרן כ"ק אדמו"ר שליט"א מסאטמאר

ב"ה

מודעה רבה לאוריתא !

הננו מודיעים לקהל החרדי כי על זמן הקיץ הבעל"ט מתקבלים ילדים לכל הכתות

[ומגיל 3 עד גמפ"ת]

כמו כן הננו מודיעים כי אנו עומדים בס"ד להקים כתה אי-מיוחדת בזכרון-מאיר, עוד לפני גמר הבנין.

ההרשמה בביהמ"ד דחסידי סאטמאר בכל ערב בשעות 8:30 - 6

ה ה ה ה ה

ובכדי להבין לכה"פ במקצת, זאת לדעת! שימים הללו היו עדיין קרובים להקמת המדינה. וידוע שציבור גדול העריך זאת בהתלהבות עצומה, ממילא מובן שבאווירה כזו, היו רבים ששאלו בתמהון. היתכן, ללמד תשב"ר בשפת "אידיש", הלא בארץ ישראל אנחנו, ושפת "אידיש" הוא נחלת

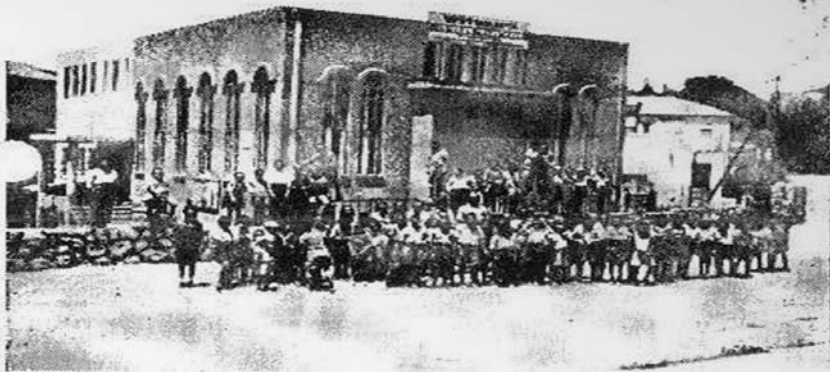
מודעה על קבלת תלמידים בהת"ת בחורף שנת תשי"ג

תלמוד תורה

"יטב לב"

בני ברק-זכרון מאיר
רח' רמב"ם 3-רח' ברטנורא

התלמוד תורה נוסדה ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בשנת תשי"ב לפ"ק ביום העשירי לחודש אלול עם 8 תלמידים.

היא תלמוד תורה הראשונה בתוככי בני ברק איפה שהתחלנו

להמוד עם תשב"ר בדרך המקובל מרבנותינו הקדושים מוסדי דור

ודור בלי לשנות אפילו קוצו של יו"ד.

המוסד הראשון משרשרת המוסדות שהוקמו אחרי זה

ע"י כ"ק מרן שליט"א.

כהיום: מספר המלמדים, בוחנים, מורים 21 (בליע"ה) ומפצים

אור התורה והיראה בבניני התלמוד תורה הנמצאים בבני ברק

וזכרון מאיר.

כעת אנחנו עומדים לבנות 7 חדרים נוספים בתלמוד תורה

שבזכרון מאיר.

דבר המוסדות בשנת תשכ"ב

אליעזר שפרינצלעס
מילידי מאטערסדארף
המפוארה, ר' משה
פאלאטשעק יהי' זכר
כולם לחיי עוה"ב.

ויבלח"ט ידידינו הלא
המה: ר' יהושע ב"ר יצחק
ווייס נ"י, ור' ישראל דוד
קליין הי"ו (ז"ל), את אלה
זוכר אני, ונדמה לי
שהשתתפו עוד עסקנים,
אבל אינני זוכר, ועל כן,
לא נשאר לי רק לבקש
סליחה את מי ששכחתי.

אנשים חשובים הללו -
"קרואי מועד אנשי שם"
- איש איש לפי מהללו
יבורך היו "ועד הראשון"
של התלמוד תורה,
והמשיכו בעבודת
הקודש שנים רבות.

בישיבת "ועד" הלזו
סיפרו, שלמרות
השתדלות עצומה, כגון
ביקור בבית משפחות

יראי ה' שיסכימו להכניס ילדיהם אל הת"ת, עם כל זה עלה חרס בידם, וכי אלה שמונה ילדים, הם ילדיהם של הכי מקורבים ל'סאטמאר'.

בשומעי זאת הערותי שלפי ענ"ד אין שום טעם להסתובב ולהתחנן, כי אני מאמין ובטוח שהת"ת יציץ ציץ ויפרח בכוחו הגדול של ציסו"ע רביה"ק, וחץ מזה, לבקש הורים שיאבו לחנך ילדיהם אצלינו, הוא כנגד השכל, כי נניח שאפילו אם יסכים יצא שכרו בהפסדו, כי יחשוב שעשה טובה, וכל פעם יהי' מלא תביעות והערות. ואף פעם לא יהי' שבע רצון, כי הא גופא שיהי' צורך לשכנע אותו, הרי זה הוכחה שלכאורה הוא באופן עקרוני מתנגד ללימוד בשפת "אידיש". ותמיד יחשוב שכולי האי ואולי לא הי' לו להכניסו אצלינו, והתוצאה מזה יהי' טענות, תביעות ותלונות.

באותו מעמד הוחלט להפסיד מדרכי השתדלות כזה.

כמו כן הוחלט, שיהיה שתי קופות, (א) קופה המשמש החזקת הת"ת. (ב) קופת הבנין, את גזברות ההחזקה של הת"ת קיבל על עצמו, חבר הועד מחשובי בע"ב של קהלתינו ה"ה ר' יהושע וייס נ"י, והכסף שהשאייר רבינו נשאר אצל ר' יודל (קרויס) ז"ל.

וללא ספק זכה רבינו הק' זי"ע בכח קדושתו ובשלהבת אש קודש שבערה בו, לשבור את מחיצת הברזל וחומות ההנגדות להחנינוך הישן בערי ארצינו הק', ובעיקר בעיר בני ברק, אשר אחרי שיסד והקים את הת"ת הראשון בבני ברק בשפת האידיש, ממנו ראו וכן עשו שאר מוסדות התורה אשר הקימו ויסדו תלמידי תורה בשפת האידיש.

בצדק יאמר שתלמוד תורה זו אשר נפתח במעט הכמות רק בשמונה ילדים, היתה לראש פינה, ואחריתה תשגה מאוד, הוא היתה הגרעין הראשונה לאילן רב פאות זו, שגדלה והתרחבה למעלה מן המשוער, וממנה יצאו אלפי תלמידים יראים ושלמים, אשר שמם הטוב הולך לפנייהם, ומחנכים את צאצאיהם בדרך זו אשר על יסודותיה התחנכו בשנות נעוריהם, ועד היום הזה מתחנכים בין כותליה תלמידים למאות על דרך התורה והיראה, בדרך ישראל סבא, תחת ההשגחה הצמודה של המנהלים החשובים, והמלמדים המסורים, אשר מוסרים נפשם להדריך את צעירי הצאן לילך בדרכי ה' הישרים, ובעזרתכם הנדיבה נוכל להמשיך בהחזקת ובקיום מבצר תורה זו עד ביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו, ומלכינו בראשינו, אמן.

דברי זכרון

במלאות שלושים לפטירתו של:

הרבני הנכבד והמפואר הרב החסיד

ר' יעקב הארטמאן ז"ל

תלמידו של רביה"ק בעל דבר יואל ז"ע

אשר שימש רבות בשנים במסירות נפלאה

כחבר הנהלת המוסדות

ישיבתו הגדולה לבחורי חמד צורבא
מדרבנן אשר נפשם חשקה בתורה,
התדפק ר' יעקב על דלתיה, ויגע ולעי
בעסק התורה בין כותליה, ונמנה בין
מובחרי תלמידיה, אביו שהיה בעל
אמצעים שילם ממיטב כספו עבור
'חזר בחור' אשר ילמד איתו בהתמדה
וביגיעה, ואכן כל שנותיו התפאר
שלמד עם 'חזר בחור' טוב שהיה בן
השוחר ממוזשאי, ודבר זה היה לו

יעקב איש תם יושב אהלי"ם

במעלליו יתנכר נער, במידות
טובות וישרות שהיו לשם דבר בפי כל
רואיו ומכיריו, משחר טל ילדותו היה
צמא וחרד לדבר ה' ולתורתו, והתחנך
והתעלה במעלות התורה והיראה
בתלמוד תורה דשם, ואחר כך בשנת
תרצ"ד לפ"ק כאשר רביה"ק זי"ע
הופיע בהדרתו לחון את פני העיר
לישב על כסא הרבנות, ופתח את

הרה"ח ר' יעקב הארטמאן ז"ל
נולד ביום כ"ז אב שנת תרפ"ג לפ"ק
בעיר ואם בישראל סאטמאר, בבית
אביו הרה"ח ר' יהושע הי"ד
מתלמידיו של הגה"ק רבי שאול בראך
זצ"ל אב"ד קאשוי. לאביו היה לו חלק
נכבד בביאת מרן רביה"ק בעל דברי
יואל זי"ע לכהן בה פאר כרב ואב"ד
בעיר סאטמאר.

בהרחבת הדעת ומנוחה נכונה, על התורה ועל העבודה, אולם לא ארכו לו ימי הטובה, כי קפץ עליו רוגזו של גזירת הגיוס שכל אחד אשר מלאו לו י"ח שנים מחוייב לצאת לצבא, ובחודש ניסן שנת תש"ב לפ"ק הוצרך ר' יעקב להתגייס ל'מונקא טאבור' שפירושו 'מחנה עבודה', מחנה זו היתה קשה עד למאוד, יען שלא קיבלו המתגייסים כלי נשק כמו כל חיילי הצבא, כי בגודל רשעתם המרובה לא סמכו על היהודים ליתן בידיהם כלי מלחמה, אלא כפו אותם בעבודת כפיה, וימררו את חייהם בעבודה קשה המפרכת את הגוף ליישר הרים ולטוחנן, ולהשוות בורות להקל על אנשי הצבא, ולהכביד על מדינות השונאים, והרבה מאחינו בני ישראל אשר לא יכלו עמוד בסבלתם מתו שם מקושי השיעבוד ה".

בראשית דרכו הוצרך לנסוע עד לעיר פעסט, שם התגייס תחת ממשלת צבא אונגארן, והניחו אותו במחנה סעגעד, והיה רגיל על לשונו להתפאר שאף בימי צר ומצוק אלו אשר מצאוהו שנמשכו משך כמה שנים לא התגעל אף פעם במאכלות אסורות משך כל שנות המלחמה, כי

בגודל ענוותנותו הקדים לצאת בחשכת לילה מקראלי והגיע לסאטמאר בחשאי לפנות בוקר, ולא ידעו אנשי העיר מצאתו ומבואו, ומה מאוד גברה תמיהת בני הקהילה בסאטמאר כאשר ראו השכם בבוקר כי רבינו הקדים את ביאתו לעיר, והשכיל למנוע בכך את כל הכבוד שהיו מנת חלקו. ור' יעקב שהיה אז בן י"א שנים חבלים נפלו לו בנעימים להיות מן היחידים אשר קיבלו את פני רבינו בהופיעו כולו אומר כבוד בשערי העיר, ונתן לו שלום, והיה חקוק בזכרוננו המעמד המרגש האיך שרבינו נכנס לדירתו אשר הכינו לכבודו מבעוד מועד, והכניס את הספר תורה הקטן שלו, לארון הקודש המיוחד אשר העמידו בתוך ביתו, ואמר בהתלהבות ובהתרגשות רב 'לדוד מזמור' פסוק בפסוק, ובקול רעש גדול וחזק עד שנדמה היה שנתאספו שם ציבור גדול, ור' יעקב היה מתפאר תדיר על הזכיה הגדולה שנפל בחלקו לראות מחזה קדוש ונהדר זו.

ביקש יעקב לישוב בשלוח, קפץ עליו רוגזו...

ביקש יעקב לישוב בשלוח,

להועיל להתמיד ביגיעת התורה ולהתעלות במעלות רמות, תחת צל כנפי רביה"ק זי"ע אשר ר' יעקב היה אדוק ומקושר בו בכל נימי נפשו בעבודת אהבה, ואותו קשר אמיץ וחזק נמשכה מאז ועד יומו האחרון, וכמו כן רבינו לעומתו ברוך יאמר, שהיה תהילתו בפי רבו תדיר, וחיבה יתירה היתה נודעת לו ממנו, במשך שש שנים רצופות זכה ר' יעקב לשנות מבארו של רבינו, ולחסות תחת צל כנפיו.

ביאת צדיק אל המקום...

היה רגיל בלשונו לספר זכרונותיו שהיו חקוקים על לוח לבו, המעמד הנהדר אשר זעירון איננו דזכייך להיות נוכח שם, ביום י"ב אדר תרצ"ד אותו יום בו איוה רבינו למושב לו בעיר סאטמאר, תושבי העיר אשר ששו ושמחו במאוד לשמוע קול המבשר שרבינו בוא יבוא ברונה בשערי עירם לקבל עליו נזר הרבנות, התכונו לקבלו ביותרת הכבוד כראוי וכיאות לכבודה של תורה, והכינו מעמד קבלת פנים מפוארת בשירה וזמרה בחצות היום שאז היה אמור רבינו להופיע בשערי העיר, אולם רבנו

חסד השי"ת גברו עליו שמצא חן וחסד בעיני קצין מצבא דייטשלאנד, והוא השתדל בעבורו שיוכל לעבוד במטבח המחנה, ועל ידי זה היה יכול לשמור לאכול רק מאכלים כשרים. כעבור שתי שנים בשנת תש"ד לפ"ק כאשר נכנסו צבא מדינת דייטשלאנד לאנגארן ושתי המדינות כרתו ברית, הוכרח ללכת ברגלו עד גבולות דייטשלאנד, אבל שם היו כוחות מדינת ארה"ב אשר לא נתנו להם לעבור, ושוב הוצרכו לחזור ברגלם עד לפעסט, ממהלך זה נחלה ברגליו ל"ע, ושם הכניסו אותו בגעטא של עיר פעסט, ומשם נשתחרר בחסדי השי"ת.

כמו כן זכה להציל נפש אחת מישראל, כאשר הגיע לשערי מנחה ההשמדה באושוויץ, ושם העמידו את כל הבאים בתור, ובראשה עמד הרשע ד"ר מענגעלע ימש"ו והוא חקר אצל כל אחד במה התעסק לפרנסתו, ועל אלו שראו שיוכלו לעבוד שלח לצד ימין, והם נשלחו למחנות העבודה, ואלו שהבחין עליהם שלא יוכלו להשתמש בהם מאומה שלח לצד שמאל, ונלחו ל'גאז קאמערן' ר"ל, ליד ר' יעקב עמד הרה"ח ר' שמואל

האלצער ז"ל, ור' יעקב אמר לו שכאשר ישאלו אותו על עבודתו, יענה ויאמר שהוא 'טישלער', ר' שמואל אמר לו הלא מעולם לא הייתי טישלער, השיב לו ר' יעקב הסר דאגה מליבך, הלא עיקר שאלתו ודרישתו הוא לראות האם הנך רגיל לעבודה, כי זקוקים הם לאנשים שיעבדו בעבורם, ואכן ר' שמואל אמר לו שהוא טישלער, ועי"ז זכה להינצל ממות לחיים.

מסי"נ עבור מצות כיבוד אב ואם

בתקופת נדודיו גולה אחר גולה בהיותו בצבא, קיבל פעם אחת רשות לצאת מהמחנה ליום אחד, ולמרות שכל הדרכים היו בחזקת סכנה, מכל מקום לא שת לבו לכל זאת ושם נפשו בכפו לבקר את הוריו, וישת לדרך פעמיו לארץ מגורי אביו בעיר סאטמאר, אבל כאשר הגיע לסאטמאר נודע לו שכבר העמידו שם הגעטא, והוריו נמצאים בתוכה, ותיכף ומיד הלך להגעטא ורצה להכנס לתוכה לבקר את הוריו, אבל אמרו לו שכל הנכנס לתוכה אינו יכול יותר לצאת משם, ר' יעקב לא מצא מרגוע לנפשו כי נכספה וגם כלתה נפשו

לדרוש בשלום הוריו בתקופה קשה כזו, ולעומת זו ידע שמשערי הגעטא אין יוצא ותוצאותיו מי ישירנה, ולא נח ולא שקט בקרבו לטכס עצה ותחבולה כדת מה לעשות, ומאת ה' היתה זאת שהבחין בגוי אשר נוסע בעגלה מלאה בנוצות, אשר היה דרכו בכל יום להכנס להגעטא ולצאת מתוכו, ושיחד אותו ממיטב כספו כדי שיתן לו הרשות להתחבאות בתוך עגלתו תחת הנוצות, כדי שלא יבחינו בכניסתו וביציאתו, הגוי הסכים, ואכן ר' יעקב סיכן את נפשו ונכנס לתוך הגעטא, ולא יתואר ולא ישוער שמחת הוריו עד אין גבול, בראותם נפש בנם מחמד נפשם, ואח"כ יצא בשלום מן הגעטא עם העגלה של הנוצות הנ"ל, ואין איש שם על לב, אז פגש בפעם האחרונה את הוריו היקרים, כי תקופה קצרה אחר כך נעקדו על המוקדה על קידוש ה', הי"ד, משם חזר למחנהו,

בשנת תש"ה לפ"ק נשתחרר מגעטו פעסט, אבל לאחר מכן נלקח למחנה שבויים של צבא מדינת רוסלאנד הרשעה, אשר לקחו את כל מי שמצאו בדרכם בעל כרחו, שם שהה במשך שלושה חדשים.

ולהגיד שבחו שאף ששתה את כוס התרעילה, בשנות זעם ועברה, לא נפל ברשת היאוש ח"ו אלא התחזק באמונת אומן בהקב"ה, וישב יעקב"ב בארץ מגורי אביו בעיר סאטמאר המעטירה, ושם הרבה פעלים לתורה ולתעודה, ועזר לשקם את ההריסות ולהעמיד הדת על תילה כימי קדם.

ויבוא יעקב"ב שלם

בשנת תש"ח עלה לארצינו הק', וקבע את מקום מושבו במושב גמזו, שם נשא את תבלחט"א זוגתו הצנועה והחסידה אשת חיל עטרת בעלה מרת וויטל רייזל תחי', בת הרבני המפואר מוהר"ר אלי' מאנדל ז"ל שו"ב דק"ק פעסט (נולד בזענטא ולמד בישיבת אוהעל נפטר בצעירותו בהיותו בן ל"ב שנה ביום י"ב תשרי תרצ"ז) ומחסידי סאטמאר, אשר עמדה לימינו משך כל השנים במסירת ובנאמנות, והיתה עזרתו בקודש עם כל השנים במסירות ובנאמנות בכל פעליו הברוכות שפעל ועשה לטובה.

צדיק זה בא לבית מלוני

בראשית ימי התיישבותו בגמזו נתמנה על ידו הגה"צ רבי אברהם

ברוך ראזענבערגער זצ"ל לרב ואב"ד, והוא חתם על כתב הקאנאסוס שלו, באחד השנים הגיע כ"ק הגה"ק הרמ"א פריינד זצ"ל גאב"ד דירושלים, לבקר אצל ש"ב האב"ד גמזו הנ"ל לכמה ימים, וכיון שר' יעקב התגורר בדירה מורחבת, עשה את ביתו בית ועד לחכמים, והכניס לתוך ביתו את הגאב"ד וזו' הרבנית ע"ה, ושימש אותו במשך ימי שהותו שם במסירות נפלאה, ומדי יום השכים בצפרא ודאג להביא חלב חם להחיות נפש צדיק.

בגמזו התפרנס למחייתו ולכלכלתו בצוותא עם א' מאנ"ש מניהול חנות (גראסערי), אבל ההצלחה לא האירה להם פנים, ובעלי החנות החליטו להעביר את השני ממשרתו, אבל ר' יעקב בליבו הרחום לא היה יכול שאת את סבלו בהיותו אב לילדים רכים,

וויתר מרצונו על מקור מחייתו כדי להיטיב לזולתו, והלך מרצונו לבעלי החנות לבקש מהם להעביר אותו ממשרתו, כי השני צריך לפרנס את ילדיו הרכים, ואכן ר' יעקב עזב אז את החנות, ונתמנה כמזכיר המושב.

בארצינו הק' המשיך בדביקותו האיתנה ברבו הק' מרן רבינו בעל

דברי יואל זי"ע, ובכל ביקוריו של מרן זי"ע בארצינו הק' היה נוסע לחסות בצל קדשו, והפציר ברבינו לתת לו הורמנא ורשותא לעקור דירתו לעיר בני ברק, אבל רבינו לא הסכים בשביל בקשתו והפצרותיו של המרא דאתרא הגה"צ רבי אברהם ברוך ראזענבערגער זצ"ל אשר ר' יעקב עמד לעזרו בקודש בכל דבר שבקדושה, ובפעם אחרת כאשר חזר והפציר ברבינו שברצונו להעתיק את אהלו לבני ברק, שאל אותו רבינו מהיכן תתפרנס שמה, השיב לו ר' יעקב שהבורא ב"ה הזן ומפרנס לכל בריותיו בודאי ישלח גם לו פרנסתו מידו הרחבה והמלאה, אבל רבינו השיב לו שלא די בזה לבד, אלא שצריך האדם להשתדל בעצמו למצוא מקור לפרנסתו, ורבינו איחל לו בלשונו הטהור שיצליח בדרכי שלום, ונתן לו מטבע (א זילבערנע דולר) לברכה, ועבר לבני ברק בשנת תשכ"ב לפ"ק.

בעיר בני ברק

בהגיעו לעיר בני ברק הציעו לו מקום עבודה, ושאל בעצת רבינו האם יקבל אותה, ורבינו נתן לו ברכתו

הטהורה, ושם במקום עבודתו השתדל להטיב לזולתו במיטב יכולתו, ומאות אנשים נהנו ממנו בעצה ותושיה, והרבה אנשים עדיין מונח בזכרונם למרות שכבר עברו מאז עשרות שנים גודל החסד שעשה עמהם, שבזה העמיד והציל אותם בחזרה על רגלם, ובמהלך ימי השבעה הגיעו הרבה אנשים לנחם את אלמנתו תחי' ולהזכיר לפניה את גודל מעשיו הטובים.

חבר הנהלת מוסדותינו

הק'

בהיותו ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ורב פעלים לתורה ולתעודה, נתמנה לשמש כחבר הנהלת מוסדותינו הקדושה, ושינס את מתניו לעשות רצון צדיק להרבות פעלים לתועלת ולטובת המוסדות, ומדי שנה בשנה כאשר ערכו מגבית השנתית לטובת המוסדות, היה דרכו לעורר את הציבור

בחדש הזה לויתי את כל כספי למען המוסדות, כדי שיוכלו לשלם דמי השכירות להמלמדים.

ויצויין שפעם אחת כאשר שהה בארה"ב נכנס למעון קדשו של רבינו הק' בעל ברך משה זי"ע, ובין השיח"ם אמר לו שהיה מהנכון שישלח א' מיוצאי חלציו לגור בבני ברק, להכניס רוח חיים בקרב אברכי הקהילה, ואכן באותו תקופה שלח רבינו זי"ע את נכדו יקירו וחביבו הגה"צ ראש ישיבתינו שליט"א להעתיק את אהלו בקרב מחנינו, ולכהן פאר בראשות ישיבתינו המעטירה.

ואף גם בתקופתו האחרונה כאשר ידע סבל ומכאובים רבים, בכל יום קודם שיצא מביתו לשיעורי תורה, היה מסתכל קודם בחיבה יתירה על קופת "שקל הקודש" של מוסדותינו הק', והכניס שם סכומים גדולים.

בדברים שיצאו מן הלב להטות שכמם לסבול בעול המוסדות והקהילה. כמו כן הלוח הרבה פעמים הלוואות גדולות להמוסדות כדי שיוכלו לשלם דמי השכירות לכלי קודש, ויסופר שפעם אחת ניגש אליו איש לבקש ממנו הלוואה, השיב לו ר' יעקב מאוד מאוד הייתי רוצה ליתן לך את ההלוואה, אבל מה אוכל לעשות כי

נואם במעמד חנוכת הבית של הישיבה קטנה

לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו

כמסופר למעלה היה דבוק ומקושר בכל שנות חייו ברבו הגדול רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע אשר יצק מים על פיו בישיבתו הק' בסאטמאר ולשיטתו הק', והתאבק בעפר רגליו בביקוריו בארצינו הקדושה, וגם לרבות שעוד בתקופת מגוריו בגמזו הרחיק נדוד מתוך טלטולא דאורחא וטירחא דממונא להסתופף בצל הקודש במדינת ארה"ב בימים הנוראים, ולמרות שמעטים היו נוסעים באלו הימים מהכא להתם מחמת גודל ההוצאות שהיו למעלה מראש, וגם הטירחות שהיו כרוכות לזה, אבל ר' יעקב לא שת לבו לכל זאת, ושהה שם במשך כל חודש תשרי, וכן בשנים הבאות היה רגיל לנסוע להסתופף בצל קדשו של רבינו זי"ע.

היה רגיל לחזור על דברי תורה שזכה לשמוע מפי רבינו זי"ע א שהשמיע במקהלות עם קדושים בליל כל נדרי בעיר סאטמאר, וכמו"כ היה מרבה לספר מהליכות מלכי בקודש, הנהגותיו ומנהגיו הקדושים, והיה רגיל להגות בספריו הקדושים של מרן ז"ל, ודברי תורתו היו רגילים על

לשוננו, והוזיל זהב מכיסו למען הדפסת ספרי רבינו, ובספר אגרות מהרי"ט מונצח שמו הטוב בסוף הספר שהיה בין התורמים.

וכאן המקום לציין דכאשר נסע הרה"ח ר' חיים צבי שווארץ ז"ל מיקירי קהלתנו הק' למדינת ארה"ב, מסר ר' יעקב בידו קוויטל למסרו לרבינו, וכאשר מסר ר' חיים הערש הקוויטל של ר' יעקב לפני רבינו, נענה רבינו ודרש בשלומנו בחביבות: וואס מאכט עפעס מיין יענקל?

השתדל להתפלל כש"ץ לפני התיבה ביומא דהילולא של רבינו זי"ע, בבית מדרשו אשר הקים ויסד ליד ביתו, היה פעם ש"ץ קבוע שהיה בשנת אבולו שהגיע להתפלל בכל מוצאי שב"ק תפילת ערבית לפני התיבה, ובשנה אחת בשבת לפני יו"ד אמר לאותו ש"ץ שלא יוכל לבוא להתפלל תפילת ערבית, מכיון שברצונו בעצמו להתפלל לפני התיבה, כי בשבוע זו חל יומא דהילולא של רבו הק' זי"ע.

צוה ישועו"ת יעקב

באחת הפעמים ששהה במדינת ארה"ב בצל הקודש, נכנס אל הקודש

פנימה, כשבידו שתי קופסאות "קאצקא צוקער", והניחם לפני רבינו וביקש ממנו שיברך אותם, וברצונו לחלק זאת לתלמודי התלמוד תורה בבני ברק, ואכן רבינו הושיט ידיו הק' לברכם, ובחזרתו חילק זאת לכל הילדים ולשאר אנ"ש, והחזיק ברשותו כמה חתיכות עד סוף ימיו, והיה מחזיקם כסגולה בדוקה לחלאים ולישועות, וגם הוא בעצמו כאשר הרגיש בחולי וחולשה היה לוקח חתיכה אחת ותיכף הוטב לו, והיה רגיל לספר בלשוננו בכל עת מצוא האותות והנפלאות אשר עיניו ראו ע"י חתיכות הקאצקע צוקער שנתברכו מפי רבינו, כדי להשריש בקרב צעירי הצאן האמונה בצדיקי האמת.

חייב אדם להקביל פני רבו ברג"ל

אחרי הסתלקותו של רבינו הק' זי"ע ביום המר והנמהר כ"ו אב תשל"ט, קיבל עליו את מרותו של ממלא מקומו וממשיך דרכו רבינו הק' בעל ברך משה זי"ע ודבק בו בעוז ותעצומות, לנסוע בתדירות להסתופף בצל קדשו. ויסופר שכאשר רבינו הק' בעל ברך משה הגיע לשערי ארצינו

ה ע ד ה

פרשת פנחס תשמ"ג

רשמים מביקורו של כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר שליט"א בבני ברק

בני ברק החרדית חגגה בשבוע העבר ברוב פאר והזר את חינוך בית המדרש ר"ש חינוך ספר תורה בהיכל החדש של ביהמדרש סאטמאר בשיכון קרית יואל. חנוכת הבית של בית המדרש החדש היה האירוע המרכזי במהלך ביקורו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בבני ברק.

השמחה החלה באור ליום ו' עש"ק חוקת, עם הכנסת ספר התורה בביתו של הרה"ח רבי יצחק דוידוביץ נ"י — גבאי ביהמדרש סאטמאר ותלמידו של רביה"ק מסאטמאר זי"ע בארשיווא — התכנסו אלפים כדי לשמוח בשמחת התורה. הילדים הסתדרו כשלפידים בידיהם, והשיכון כולו קושט בגוון צב-עוניות ובשלטים.

במחולות ובשירה הובא ספר התורה דרך השיכון עד לאכסניא של האדמו"ר שליט"א. האדמו"ר יצא מביחור, קיבל את הס"ת לידו והובילו מתוך ריקודין עד לביהמדרש. השירות והריקודין בביהמדרש ארכו זמן רב, כשכ"ק האדמו"ר שליט"א מקיף בריקודיו את ביהמדרש וספר התורה בידו.

אחרי תפלת ערבית והפסקה קצרה, נערכה חגיגת חנוכת הבית, בה נוכחו כל הרבנים, האדמו"רים וראשי הישיבות, בעיר.

פיארו את כותל המזרח, הגאון הראב"ד שליט"א הגרי"מ דושינסקי סגן הראב"ד, הגרי"י לנדא אב"ד בני ברק, הגרי"ש וואונער, אב"ד קרית יואל: ועוד רבנים חשובים.

החגיגה נפתחה ע"י הרה"ח רבי יעקב הרטמן נ"י, דברי פתיחה נאמרו ע"י הרה"ח משה הים זי"ע.

הרה"ח רבי סענדר דייטש נ"י ברך בשם המוסדות בארה"ב וכיבד את הגאון הראב"ד שליט"א לשאת את ברכתו.

אחריו דיבר הגרי"ש וואונער שליט"א שחישל את הקהל ברעיונותיו המע-מיקים ובדבריו הקולעים לכבוד המאורע.

בדרשה רבת תוכן רוחני יצא הגאון האדיר רבי יחיאל מיכל פיינשטיין שליט"א חתן מרן מבריסק זצ"ל וראש ישיבת בית יהודה מגדולי ראשי הישי-בות בארה"ק.

בירכו גם הרב הגאון ר' אלי' כ"ץ רב קרית יואל, והרה"ח רבי יששכר דוב כ"ץ רב ביהמדרש דושינסקי בניו יארק.

אחריהם נשא כ"ק האדמו"ר שליט"א דברי תורה לכבוד המאורע. הקהל העצום שגדש את הרחוב שלפני ביהמדרש הקשיב לנאומים ולד"ת באמצעות מגבירי קול (ואנו מקוים לפרסם לסירוגין את כל הנאומים בבסאונג).

אחריו דברנו של כ"ק אדמו"ר שליט"א יצא הקהל בריקוד לכבוד התורה, אדמו"ר שליט"א עמד על רגליו וריקד שעה ארוכה כשהוא אחוז בידיהם של הגרי"ש וואונער והגאון הראב"ד שליט"א, וקשה לתאר את ההתרגשות, השמחה והריקודין שאחזו אותם שעה את כל הנוכחים באי בית המדרש.

בית הכנסת החדש נבנה על גבי בית הכנסת הישן שגם הוא שופץ, מול ביהמדרש במצא מלון "בני ברק".

את כספי בנייתו החדשה של ביהמדרש תרם הרב הנגיד החסיד רבי זלמן לייב וואלדמאן נ"י ממאנסי.

הק' בחודש סיון שנת תשכ"ו לפ"ק לשמחת הנשואין של בנו יקירו וחביבו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, נסעו אנ"ש לקבל את פניו בהגיעו לארצינו הק' בשדה התעופה בלוד, ומחמת גודל הלחץ זו הדחק נשברה רגלו של ר' יעקב, והוצרך לדרוש ברופאים ועשו לו אפרעציע וכו', ואח"כ הגיע רבינו שליט"א לבקרו בחוליו.

כשהופיע רבינו הק' בעל ברך משה זי"ע בהדרתו בארצינו הקדושה בחודש תמוז שנת תשמ"ג לפ"ק, והתקיימה אז ברוב פאר והדר מעמד המפואר חנוכת בית המדרש הגדול "ויואל משה" שע"י קהלתינו המעטירה, היה ר' יעקב ראשון הנואמים לפני קהל הנאספים, ובשם הנהלת המוסדות והקהילה קיבל בשפה ברורה ונעימה את פני קדשו של מרן ז"ל ואתו עמו כל הנאספים.

כמו כן אחרי הסתלקותו של רבינו הק' בעל ברך משה זי"ע קיבל מרותו של בנו הגדול כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, והתבטל לפניו כעבדא קמיא מריה, והסתופף בצלו בעת ביקוריו בארצינו הק', בשנת תשנ"ט לפ"ק כאשר רבינו שליט"א נסע ללאנדאן יצ"ו הטריח עצמו ר'

תיאור במכ"ע העדה של חנוכת בית המדרש הגדול ויואל משה שיכון קרית יואל תשמ"ג

עושה צדקה וחסד בכל עת

צדקת פזרונו אי אפשר לתאר עלי גליון, כי את הכל עשה בהסתר והצנע לכת, הרבה בצדקה וחסד ממיטב כספו עבור אלמנות ויתומים בלי שום פרסום כלל וכלל, כמו כן היה רבות בשנים חבר בהנהלת קופת הגמ"ח המרכזי שע"י קהלתינו הק', ואף הוא בעצמו היה מלווה למאות אנשים מכספו ומממונו בחפץ לב. במשך שנים רבות פיזר ונתן ממון רב בשביל כלי הקודש דקהלתינו הקד' קודם פסח וסוכות, והי' עושה ומעשה בכדי שיוכלו לחוג את שמחת החג בשלימות וכראוי, וכבר התעסק בזה הרבה לפני פורים.

ובתורתו יהגה

הרבה בעסק התורה, והיו לו חברות קבועות כגון הרה"ח ר' אפרים ניימאן ז"ל, והרה"ח ר' יצחק צבי שטיינמעטץ ז"ל שאיתם למד מסכתות הש"ס על פי הסדר, ואחר שהר"ר יצחק צבי נפטר לעולמו, הי' מאוד שבור מזה והתבטא בשברון לב 'עם מי אוכל להמשיך כעת וללמוד', כאשר הגיע למסכת נדה היה מלא התרגשות שהוא עומד לסיים לימוד כל הש"ס כולה. כמו כן היה משתתף בכל ליל שבת קודש בקביעות בשיעור אור החיים הק' שהתקיימה בבית מדרשינו, ויצויין כי יום קודם שנפל למשכב אשר ממנו לא קם, ביקר אותו בן אחותו נ"י, וכאשר ראה את מצבו שהיה שבור ורצוץ, הציע לו שילמוד אתו ספר אוחה"ק אשר הגה בה כסדרן, ותיכף כאשר התחילו ללמוד מיד אורו עיניו.

אף על המצבים והרפתקאות שהיו מנת חלקו בחייו, מכל מקום לא מש מפניו שמחת החיים, והי' תמיד מאיר לכל אחד ואחד.

את יעק"ב איש וביתו באו

התעסק הרבה בעניני שידוכים, וחפץ ה' בידו הצליח לבנות הרבה בתים נאמנים בישראל, ובמשך השנים

יצאו על ידו מן הכח אל הפועל עשרות שידוכים, והיה תמיד מתפאר בזה, ויש לציין שכל השידוכים אשר עשה היו שלא על מנת לקבל פרס, ולא ביקש תשלום גמול אפילו פרוטה לפרוטה.

עם מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מה טובו אהלי"ך יעק"ב

בשנת תשמ"ח זכה לראות עולמו בחייו, כאשר ביחד עם תבדלחט"א זוגתו תחי', הוזילו זהב מכיסם לבנות בנין הישיבה קטנה שהתנוסס לשם ולתפארה בתוככי שיכון קרית יואל רבות בשנים, וקול התורה של צעירי הצאן אשר שקדו על תלמודם, נשמע עד למרחקים, לטובת נשמת הוריהם היקרים, וגם בשנים שלאחר מכן דאג רבות למענה, ותמיד מצאו אצלו בחורי הישיבה אוזן קשבת בכל ההוצאות שהיו מזמן לזמן, אשר השתתף בהם ברוח נדיבה.

בשנת תשס"א לפ"ק יסד בחצר ביתו בית מקדש מעט, בית המדרש לתורה ולתפלה אשר בשמו יכונה "אוהל יהושע" לשמו ולזכרו של אביו הי"ד, בהסכמתו וברכתו של כ"ק רבינו הק' בעל ברך משה זי"ע, אשר בו יחסיו אנשים יראים ושלימים, ומתקיים שם שיעורי תורה, וכולל אברכים חשוב, ומתנהלת על ידי הרה"ג בנש"ק ר' משה מנחם כהנא שליט"א רב ביהמ"ד, וכמו כן זכה לקיים מצות כתיבת ספר תורה, והכניסו ברוב פאר והדר בתוך בית המדרש.

השתדל והתאמץ אף בתקופתו האחרונה לקבוע מקום לתפילתו בימות החול בבית מדרשינו, ואף שקשתה עליו ההליכה, ובעזרת אנ"ש השתדל בכוחותיו החלושות לבוא ולהתפלל בבית מדרשינו שחרית מנחה ומעריב, וברם זכור לטובה תבדלחט"א אלמנתו תחי', שעמדה לעזרתו בימי חוליו במסירות נאמנה בל יתואר.

לוח הזכרון שהציבו בישיבה קטנה לזכרון הוריהם ז"ל הי"ד

ותשחק ליום אחרון

ביום ש"ק פרשת משפטים כ"ד שבט בהאי שעת"א, נתבקש לישיבה של מעלה, זקן ושבע שנים מעוטר בשם טוב, וציבור גדול נתאספו לחלוק לו כבוד האחרון, ללוותו למנוחת עולמים כאשר שבחו נישא בפי כל

המלווים, וכאו"א ידע לספר מרוב טובו וחסדו שעשה לטובת הכלל והפרט, הובא לקבורה בהר המנוחות בעיה"ק ירושלים ת"ו, והיות שביקש בצוואתו שלא ישאו עליו הספדים, ע"כ לא הספידוהו בעת מסע הלוייה משום מצוה לקיים דברי המת. אולם כאשר נתקבצו אנ"ש אחרי ההלוייה לסעודת מלוה מלכה שנערכה בבית מדרשינו בשיכון, בהשתתפות כל קהל עדתינו, השמיע הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א דברים בשבח, והעלה על נס מפעליו החשובים אשר הכין ופעל בחיים חיותו לטובת הכלל והפרט, ודביקותו ברבותינו הק' זי"ע.

אנ"ש מוקירי זכרו מתבקשים ללמוד משניות לטובת נשמתו, הר"ר יעקב ב"ר יהושע ז"ל

זכרו הטוב לא ימוש מאתנו וגודל פעליו הטובים אשר עשה במשך ימי חייו יעמדו לו לאלף המגן, ובגן עדן תהא מנוחתו, במחיצת רבותיו ואבותיו הקדושים, וזכותו תגן לתבדלחט"א אלמנתו החשובה תחי' שתזכה להאריך ימים ושנים, מתוך בריאות השלימות, וימלא ה' כל משאלות לבה לטובה ולרחמים.

ת. נ. צ. ב. ה.

רביה"ק בעל "דברי יואל" זי"ע מתחנן ואומר:

חסתי על עמלי

ב"ה,

אל כבוד הידידים היקרים הנעזרים על שמירתם משמרת התורה
הוראה לגדור גדרים, בדרך התורה הנעונה לנו מורשה סוד
דורים, נגד הנסיונות הקשים ומרים, מכל צד ועבריים, השי"ת
יגמור בעדכם, וישמור וינצור אתכם, מכל צוקה וצרה, לעמוד
בשיטה הברורה, ואמת ושלו' יהי ביניכם, וגם לבני הנשבר
והנכבד ימצא קצת מרגוע על ידכם, עד אשר נזכה במהרה, לראות
בשמחת ציון וירושלים בקדושה ובטהרה, ברוב רחמי וחסדיו
ית"ש אכ"ר.

אחדותה באה"ר, ראיתי לעורר בזה במלות קצרות ומצומצמות, כי לא
אוכל לכתוב הרבה ולפרט, וקצר היריעה מהכיל צערי ויגוני, כי אחר רוב
המרחות והיגיעות שהי' לי בהעמדת מוסדותינו בבני ברק וקרית יואל ואגפי,
להעמיד יסוד לתורה ולתעודה לדור דורות, חסתי על עמלי שלא יהיה ח"ו
לריק, וח"ו שלא יפלו בידי לא יוכלו קום, דוה לבי בקרבי ולא אוכל
לתאר על הכתב כ"א השי"ת היודע תעלומות יודע מסאובי לבבי, והיות כי
ידידי ש"ב מו"ה יוסף אשכנזי נ"י כתב בזה סתב באריכות ובפרטיות יותר,
אבל א"א להביא הכל על הגליון, ותדעו נא אחי ורעי כי הנהלה שנתמנו
ממני על המוסדות המה יש להם קשיור עמדי בתמידות, ונודע להם מה
שאפשר לבוא לידי הכרה, אשר ע"כ אליהם תשמעון ולא ימעדו רגליכם כי על
יסוד זה הועמד, שעל פיהם יצאו ויבואו עניני הנהלה כדת מה לעשות.

והשי"ת ירחם על לבבות הנשברות והנכבדות, ויציל את נפשותינו
מבבלות ומקרי הזמן והדור, וישמח את לבבינו במהרה בישועת כל ישראל
ושמחתן.

בעתידית ותשוקת ידיוכם ר"ש טובתכם והצלחתכם כח"י באה"ר.

באנחה"ה בי' לט' ושמרתי' אלוהיך לך תהי' ל' פ"ה מ'שע"אן ספר"ג
יצי"ה.

הק' יואל טייטלבוים

בעמדינו בעת עריכת המגבית השנתית לטובת מוסדותינו הק' פה
בני ברק יצ"ו, ואם כי בדרך כלל נוהגים העסקנים של מוסדות
תורה וחסד לדבר אל לב הציבור ולעוררם חדשים לבקרים בכדי
שיבינו את גודל הנחיצות להרים תרומת ה', הרי אנו בשורות אלו
אמרנו לשנות במקצת ולקיים 'וישן מפני חדש תוציא', לצטט בפני
אנ"ש תלמידים וחסידים מכתב קודש של מרן רבינו קוה"ק בעל
דברי יואל זי"ע ופשוט להתבונן ולדייק בפרוטרוט בתוכן דבריו הק'
לפי קט שכלינו ומוחינו.

המכתב קודש נכתב ע"י רביה"ק זי"ע בשנת תש"כ לפ"ק אודות
מוסדותינו הק' פה בני ברק יצ"ו, והן ידוע לכל כי אצל כתבי רבינו
זי"ע הי' הכל שקול ומדוד במשקל ובפלס ובכל אות ואות יש תורה
שלימה, וא"כ דבריו הק' אשר הוסיף במכתב קודש זו צריכין
לימוד.

המכתב קודש

בהעמדת מוסדותינו בבני ברק וקרית יואל ואגפי, להעמיד יסוד
חזק לתורה ולתעודה לדור דורות, חסתי על עמלי שלא יהיה ח"ו
לריק, וח"ו שלא יפלו בידי לא יוכלו קום, דוה לבי בקרבי ולא
אוכל לתאר על הכתב כ"א השי"ת היודע תעלומות יודע מסאובי
לבבי, והיות כי ידידי ש"ב מו"ה יוסף אשכנזי נ"י כתב בזה מכתב
באריכות ובפרטיות יותר, אבל א"א להביא הכל על הגליון,
ותדעו נא אחי ורעי כי הנהלה שנתמנו ממני על המוסדות המה
יש להם קשר עמדי בתמידות, ונודע להם מה שאפשר לבוא
לידי הכרה, אשר ע"כ אליהם תשמעון ולא ימעדו רגליכם כי על
יסוד זה הועמד, שעל פיהם יצאו ויבואו עניני הנהלה כדת מה
לעשות.

ב"ה, אל כבוד הידידים היקרים, העומדים על משמרתם
משמרת התורה והיראה לגדור גדרים, בדרך התוה"ק הנתונה
לנו מורשה מדור דורים, נגד הנסיונות הקשים ומרים, מכל צד
ועבריים, השי"ת יגמור בעדכם, וישמור וינצור אתכם, מכל צוקה
וצרה, לעמוד בשיטה הברורה, ואמת ושלו' יהי ביניכם, וגם
לבני הנשבר והנכבד ימצא קצת מרגוע על ידכם, עד אשר נזכה
במהרה, לראות בשמחת ציון וירושלים בקדושה ובטהרה, ברוב
רחמי וחסדיו ית"ש אכ"ר.

אחדותה באה"ר, ראיתי לעורר בזה במלות קצרות
ומצומצמות, כי לא אוכל לכתוב הרבה ולפרט, וקצר היריעה
מהכיל צערי ויגוני, כי אחר רוב הטרחות והיגיעות שהי' לי

כבר התנוסס לשם ולתפארת, אולם דוקא המוסדות הק' בבני ברק הן המה שעמדו לנגד עיניו של רבינו זי"ע, ולב טהור חרד והתחנן "חסתי על עמלי שלא יהי' ח"ו יגיעי לריק"?! *

אין זה אלא דעת קודש ברורה ומכוונת, וזאת כי המשכת קיום מוסדותינו הק' בבני ברק הם היסודות לקיום המוסדות הק' בכל רחבי תבל, ולולא קיומם הנצחיים נחשב כל היגיעה לריק ח"ו, כלומר ומידה טובה מרובה שע"י תמיכת והחזקת קיום מוסדותינו הק' בבני ברק תומכים את יסודות המוסדות הק' של רבינו זי"ע בכל קצווי תבל.

*

עתה נתנה ראש להמשך בקשת רביה"ק זי"ע בזה הלשון: "דוה לבי בקרבי", מי יכול לשער ולתאר בנפשו שרבינו הק' עומד נגדו ומתחנן אליו ואומר: 'דוה לבי בקרבי' אני עומד נרעש ונפחד כי איככה אוכל וראיתי באובדן כל עמלי ויגיעי ח"ו, האם לא הי' כל אחד מיד פותח כיסו ומוזיל כל מעותיו כדי להשיב רוחו ונפשו של האי צדיק וקדוש!?

*

בסיום המכתב קודש מתבטא רבינו זי"ע בהאי לישנא: "כעתירת ותשוקת ידידכם דו"ש טובתכם והצלחתכם כל הימים", הרי ידוע לכולנו שדיבור של צדיק הוא נצחי, ואנו מאמינים באמונה שלימה שרבינו הק' זי"ע יושב בשמי מרום ורואה מי שחם על עמלו ודואג שלא יהי' ח"ו יגיעו לריק, ובטוחים אנו שמקיים את דבריו ודורש שלום טובתם והצלחתם כל הימים לכל התומכים והמסייעים בהמשכת קיום המוסדות בב"ב.

אחרי ההתבוננות בדבריו של רביה"ק זי"ע לב מי לא יתעורר לקול הפצרתו בבקשה ובתחנונים לבוא בעזרת ה' בגבורים לתמוך ולסייע בעין יפה וברוח נדיבה למען קיום מוסדותינו הקדושים, ובודאי ברכת צדיק יעשה רושם על כל התומכים והמסייעים להתברך לטב לחיין ולשלם, אמן.

והשי"ת ירחם על לבבות הנשברות והנדכאות, ויציל את נפשותינו מבהלות ומקרי הזמן והדור, וישמח את לבבינו במהרה בישועת כל ישראל ושמחתן.

כעתירת ותשוקת ידידכם דו"ש טובתכם והצלחתכם כה"י באה"ר.

באעה"ח ב' לס' ושמר ה' אלוך לך התש"כ לפ"ג פה מ'שערן ספרינג יצ"ו.

(מקום חי"ק)

*

הבה נתבונן נא בדברי רבינו זי"ע בלשה"ק: "כי אחר רוב הטרחות והיגיעות שהי' לי בהעמדת מוסדותינו בבני ברק וקרית יואל ואגפי, להעמיד יסוד חזק לתורה ולתעודה 'לדור דורות' וכו'", מלשונו הטהור מדוייק כוונתו של רבינו כי העמיד את מוסדותינו "לדור דורות", ואם ח"ו אין להם תקומה ונצחיות לא פעל כלום, כלומר שאיפתו ומגמת נפשו הי' לחזות בהמשכת קיום המוסדות הק' בבני ברק לדורי דורות.

*

בהמשך המכתב קודש מתבטא רביה"ק בלשון פלאי שלא מצינו דכוותיה, וזלשה"ק: "חסתי על עמלי שלא יהי' ח"ו יגיעי לריק", הלא כל הרואה אומר אתמהה, האי צדיק נשגב גאון ישראל וקדושו שכל ימי חייו עלי אדמות היו לו חטיבה אחת של העמדת הדת על תילה והקמת תורה ויראה בכל מקום של קיבוץ יהודים יראים ושלימים,

הוא ולא אחר מתבטא על מוסדותיו הק' בבני ברק בבקשה מנהמת ליבו הטהור 'חסתי על עמלי שלא יהי' ח"ו יגיעי לריק'!?

והלשון מפליא עוד יותר כשנתבונן לרגע ונחשוב את מציאות הזמן, המכתב קודש נכתב בשנת תש"כ עת אשר קהילה קדושה יטב לב בארה"ב כבר עמדה על תילה כקהילה נאה וחסודה, הישיבה הק' תורה ויראה

פון די מבציר התורה והחינוך אין אונזערע מוסדות ה'ק',
איז נאך דא אסאך א גרעסערע **מעלה יתירה** פאר די
אלע תומכי המוסדות, האבנדיג די הייליגע הבטחה פון
רבינו הקוה"ט זי"ע דער מייסד המוסדות כלשה"ק:

און זיכער איז ער מגין און ממליץ טוב בשמי מעל פאר אלע תומכי ומחזיקי המוסדות

[illegible][illegible][illegible]

המחיר הנמוך ביותר
המחיר הנמוך ביותר
המחיר הנמוך ביותר

המחיר הנמוך ביותר
המחיר הנמוך ביותר
המחיר הנמוך ביותר

[illegible]